

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

De Pelgrimsreis van de Christen

(Matth. 7 : 13/14)

We doen goed te bedenken dat het beeld van de poort en de weg begrijpbaar is geweest voor de hoorders van de Here Jezus. Voor het verstaan van deze beelden dienen we dus terug te gaan tot het O.T.

De twee wegen der mensen worden ons ook in het O.T. vaak getekend. Er is een weg van de zondaars (Ps. 1 : 1). Ze gaan hun levensreis langs het pad van de volgehouden zonde. Dat is een weg der overtreding (Ps. 107 : 17). Het duidt de wandel aan van de zondaar. De weg der zondaars is een heilloze weg (Ps. 139 : 24). Daartegenover is er ook een weg der rechtvaardigen (Ps. 1 : 6). In die weg wandelen is naar de geboden des HEREN leven (Ps. 119 : 5). In die weg wandelende wordt wél heil verkregen (Ps. 128 : 1). In dit licht van de Schrift is dus duidelijk dat met de brede weg bedoeld wordt de weg der ongehoorzaamheid. En met de smalle weg het pad der gehoorzaamheid aan Gods geboden.

Met het beeld van de poort wordt hetzelfde bedoeld. Het is een nodeloze strijd te vragen of de poort aan het begin of aan het einde van de weg staat. Een poort immers dient om door te gaan, ten einde ergens binnen te komen. Nu heeft de Here in de bergrede gesproken over de ingang in het koninkrijk (5 : 20). Wat daarvoor vereist wordt, is verder gepredikt in de hoofdstukken 5, 6 en 7. Het doen van de gerechtigheid der wet. We zullen wel moeten denken aan Ps. 118 : 19/20. Daar wordt de ingang in de tempel een poort der gerechtigheid genoemd. Waarom? Omdat slechts de rechtvaardigen daarin toegang hebben (Ps. 15).

Daarom wordt met de enge poort ook bedoeld de door de Heiland gevraagde gerechtigheid van het koninkrijk. Hetzelfde dus als met de smalle weg. Daarin is geen verschil. Het wordt, zoals zo vaak in de Bijbel, twee keer gezegd met verschillende woorden. Onze dienst van de Here is een weg. We moeten onze levenswandel naar Zijn wil richten. Het is ook een poort. Want elke keer opnieuw staan we voor de beslissing of we in alles de Here willen dienen.

Waarom is de weg der vromen een smalle weg? Waarom de ingang in het koninkrijk een nauwe poort? De kanttekeningen geven op deze vraag dit als antwoord: „dat is, niet alleen ten aanzien van de nauwe gehoorzaamheid, die God van ons eist, maar ook omdat hij is vol van verdrukking en zwaarigheid“. Het betekent verzoenen met de broeder (5 : 24); vriendelijk zijn jegens uw tegenpartij (5 : 25); trouw zijn in het huwelijk (5 : 27—30); vijanden liefhebben (5 : 45) en zo kunnen we heel de bergrede nagaan en opnoemen alles wat tot de gerechtigheid van het koninkrijk behoort. Gods genade heerschappij laten voeren in het leven.

Op de brede weg loopt men „makkelijker“. Dan kan men alle kanten uit. Dan kan men wél in toorn leven, wél de naaste haten, goed terugmeppen, als men geslagen wordt, de mammon dienen, hard en liefdeloos oordelen. Op deze weg kan men ook de smaadheid om Christus' wil uit de weg gaan.

Zo is de poort er elke dag. Zo is de oproep het smalle pad te betreden er elke dag in alle dingen. Dat is ook geen weg die we al zuchtende en strompelende behoeven te gaan. Wel is een christen beladen met schuld. Maar de boodschap van het evangelie is dat Christus Jezus die schuld op Zich heeft genomen. En het smalle pad is de weg achter Hem aan. Het betreden van deze weg is geen zaak

van werkeiligheid en activisme, maar in geloof horen en volgen.

Het is nu ook duidelijk waarom er zo velen zijn die de brede weg betreden en zo weinigen die het smalle pad vinden. Dat is naar verhouding. De schare die behouden wordt is zo groot dat niemand die tellen kan. Maar er zijn er meer die de moeite en de smaad om Christus' wil zich niet willen getroosten. Dat wordt te lastig. Daarvoor hebben ze de zonde te lief. Dan zijn er te veel verdrukkingen. Maar het is zulk een grote dwaasheid die enge poort te schuwen en de brede weg te betreden. Want deze weg loopt uit op het verderf. Dat is het tegenovergestelde van leven. Judas wordt een zoon des verderfs genoemd (Joh. 17 : 12). Eveneens de antichrist (2 Thess. 2 : 3). Verderven is het werk van de satan (Op. 9 : 11). Verderf is hier dus het lot delen, dat de duivel wacht. De duivel stuurt alles in de war. Is op destructie uit. Daarmee is hij begonnen in het paradijs. Maar daarom wacht hem ook het absolute verderf. En allen, die hem volgen.

Maar het smalle pad eindigt in het leven. Het eeuwig zijn in Gods gemeenschap. Jezus Christus is gekomen om de werken van de satan te verbreken (1 Joh. 3 : 8). Hij is dan ook de weg, de waarheid en het leven. Het gaan door de enge poort en het betreden van het smalle pad is de weg achter Christus aan. Daarin is waarachtige levensopbloei.

Want daarin is het leven. Laat ons dan met volharding lopen de loopbaan die ons voorgesteld is (Hebr. 12 : 2). Dat is het reisdoel van de christen.

De Here beveelt deze weg te kiezen. Gaat in! Een indringend bevel. In Luc. 13 : 24 staat in een iets ander verband: Strijdt om in te gaan door de enge poort. Dat is geen strijd die we hoeven te voeren met andere mensen. Het is geen dringen. Maar het is de strijd van het geloof tegen de wereld, de satan en het eigen vlees. Daarvoor moeten we aandoen de wapenrusting van het geloof.

Zo zegt de Heiland: kiest dan het leven. Een profeet als Mozes is opgestaan. (Deut. 30 : 11). Ook Mozes zei: kiest dan het leven. Het gebod is niet moeilijk. Het is echter geen vrijblijvende keus. Het evangelie komt tot ons met bevel van geloof en bekering. Het gehoorzaamheidsbetoon dat de Heiland vraagt is de gehoorzaamheid uit dankbaarheid voor de onverdiende genade Gods. Dit behoort tot het slot van de bergrede. Daarin heeft de Heiland gepredikt dat het koninkrijk een koninkrijk van genade is. En dat de stijl van het koninkrijk is: leven van genade. En nu zegt Hij: dit is de weg. Wandelt daarop. Het is wel smal. De poort is nauw. Er zijn moeiten. Maar het is niet te moeilijk. Héél het gewicht van de prediking op de berg komt hierin samen. Dwaas is hij die dit marsbevel niet gehoorzaamt.

Ik ben, o HEER, een vreemdeling hier beneên. Laat Uw geboën op reis mij niet ontbreken.

Langerak (Z.H.)

Amelink.

Mens voor God

I

Wij weten allen hopelijk, vooral ook dank zij onze zelfkennis, dat door de huidige mensheid een huivering vaart als zij denkt aan de toekomst.

In de jaren vóór de eerste wereldoorlog leefde de grote massa in de illusie, dat de mensheid, ook geestelijk en speciaal moreel, in de laatste paar eeuwen een grote sprong vooruit had gedaan. De oude wereld met zijn schaamteloos zinnelijk leven en weerzinwekkende perversiteit, was met de duisternis en de onbarmhartige wreedheid der middeleeuwen naar aller overtuiging voorgoed voorbij. De mensen waren eindelijk echt mens geworden. Het had wel erg lang geduurd. Maar nu was het dan eindelijk toch zo ver. Het ideaal van de **humanitas**, de beschaafde, zuivere, nobele menselijkheid, waarvan edele geesten reeds eeuwenlang hadden gedroomd en geprofeet, had eindelijk het beest in de mens overwonnen. Een nieuwe wereld, waarin het mensenleven naar al zijn aspecten, technisch, intellectueel, maar vooral ook esthetisch, ethisch en religieus, tot ongekende bloei zou komen, scheen een lokkend Utopie, dat op het punt stond werkelijkheid te worden. De zich fantastisch snel ontplooiende techniek, zou het materiële substraat en apparaat vormen voor het schone leven van een nieuwe mensheid. Die zou de materiële en technische rijkdom ook ten volle waard zijn! Want ze zou die gebruiken voor een leven, waarin waarheid, goedheid, schoonheid in een nooit gekende mate zouden worden gerealiseerd.

Een paar gruwelijke wereldoorlogen hebben evenwel dit rozerode evangelie van een nieuwe mensheid en een eeuwig vreedrijk meedogenloos aan flarden gescheurd. Millioenen werden meegeslept door een infernale waanzin. Wat menselijke cultuur in eeuwen had opgebouwd werd als met één slag vernietigd.

De mens verwoestte met eigen hand het paradijs, dat hij eerst had gemaakt en brak de weg op naar het toekomstige. Met huivering moest de mensheid erkennen, dat zij zich tot tweemaal toe willig naar de slachtbank had laten leiden. Tot tweemaal toe had zij gedemonstreerd, dat zij een gemakkelijk kneedbaar materiaal was in de handen van gewetenloze schavuiten, die haar met holle leuzen biologeerden en tot een willoze horde maakten, met behulp waarvan zij hun helse projecten uitvoerden. Miljoenen werden op beestachtige wijze vermoord. Ontelbaren verminkt. Onoverzienbare scharen werden in een slavernij gevoerd, waarbij vergeleken die van de oudheid een hemel op aarde leek. Het bleek zelfs mogelijk, dat in een natie, die de pretentie voerde een volk van dichters, denkers en geleerden te zijn een poging werd ondernomen gehele volken op duivels wrede wijze uit te roeien.

Het einde van dit alles was een hels panorama van gescheurde en geschonden volkeren, ontworpen economieën, verwoeste levens. Hondderdduizenden, neen miljoenen kwamen uit de hel te voorschijn als verloren zielen, gewond, ontworpen tot in de kern van hun wezen.

* * *

Wie nu de moed heeft te zoeken, te tasten, naar de achtergronden van dit helse gebeuren, ziet het met verbijstering: de hooggeleerde beschaving, cultuur, humaniteit van de mensheid bleek een leugenachtige pose, een huichelachtig masker. De oorlog en wat daarmee samenhangt heeft de mens in zijn ware aard aan de kaak gesteld. Hij rukte hem de fraaie uitmontering af, waarin hij zijn farizees en frivoole humaniteitsspel speelde. Hij zette hem te kijk in al de zwakte, onzuiverheid, dubbelzinnigheid, gemeenheid van zijn innerlijk bestaan. In de moordpartijen

UIT DE INHOUD:

De Pelgrimsreis van de Christen	H. A.
Mens-voor-God (I)	C. V.
Belijden en Belijdenis (I)	H. J. J.
Tweemaal Wedergeboren (II)	A. P. M.
Het Echtscheidingsvraagstuk (I)	J. M.
Boekbespreking	D. W. L. M. en H. J. J.
Persschouw	C. V.
Theologische Hogeschool	
Jubileumfonds „Bralectah”	
Kerknieuws	

openbaarden zich de demonische krachten, die in hem leefden en die alleen een tijdlang in hem hadden gesluimerd om zich op het juiste moment in nooit gekende verschrikking te openbaren. De helse hitte van de atoombommen van Hiroshima en Nagasaki verschroei- den in enkele seconden niet maar alleen een paar steden en tienduizenden mensen, maar ook de illusie van een vreedzaam op aarde. En de rook ervan vormde zich tot zoiets als een monsterachtig groot vraagteken achter de vermeende, door velen bejubelde, reeds sinds duizenden jaren voortschrijdende evolutie van mensheid en mensenleven.

O zeker, de materiële en economische verwoestingen, welke in en door de tweede wereldoorlog werden aangericht, waren snel hersteld. We hebben reeds meer dan een „Wirtschaftswunder” beleefd. Maar zijn bij de huidige stand van wetenschap en techniek dergelijke „Wunder” inderdaad zo wonderlijk als men zelfingenomen beweert?

Maar wat niet kan worden uitgewist en wat daarom ook nooit mag worden vergeten, dat is dat de mens, de mensheid tot al het slechte, goddeloze, demonische, dat in de wereldoorlog en daarvoor werd verricht, in staat bleek; dat de wreedheid en perversiteit van monsters als Caligula en Nero, de beestachtige bloeddorst van barbaren als Moselekatse en Dinggaan, de mateloze moord- en vernielzucht van tyrannen als Attila en Dschengis-Khan, in een huiveringwekkende combinatie, en daarenboven met nog nooit eerder beleefd raffinement en huichelachtigheid, in het geciviliseerde, humane, christelijke Europa konden herleven, en dan zo, dat miljoenen het opkomen en de effecten daarvan hysterisch bejubelden of op zijn best geresigneerd verdroegen.

Zie, dat alles is een ontstellende werkelijkheid, die nooit kan worden weggedaan, die ook de dreiging is voor de toekomst en die we daarom niet kunnen en ook niet mogen vergeten.

* * *

Diepere geesten hebben de ontzetting daarvan ter dege beseft.

Toen in 1945 de organisatie van de Verenigde Naties tot stand kwam, zie Generaal Smuts: „Er kan geen twijfel bestaan voor het mensenras, dat zijn uur geslagen is. De mensheid is gekomen aan de crisis van haar bestaan. Een derde wereldoorlog kan verder gaan dan de maatschappij kan dragen en zal wellicht de grenzen van ons bestaan als menswereld overschrijden”.

Carlos Romulo van de Philippijnen verzekerde: „Wij zijn hier om vast te stellen of het mensenras verder zal bestaan of zal worden uitgeroeid in een nieuwe wereldofferande. Diegenen onder ons, die de doodstrijd van grote steden hebben bijgewoond, die uit onderaardse gangen der strijdfrenten kwamen maken zich geen illusies over wat een volgende oorlog betekenen zal. Dit kan onze laatste kans zijn. Wij strijden hier voor ons bestaan”.

En Raymond Fosdick, de ondersecretaris van de Volkerenbond, schreef in de New-York-Times: „Ten slotte zijn wij gekomen aan het eind van de weg, van aangezicht tot aangezicht met onze eindkeus”.

Sinds deze en dergelijke woorden werden gesproken zijn evenwel alweer vijftien jaren voorbij geraasd. En is de situatie in enigerlei opzicht hoopvoller geworden? Vieren in de wereld van de grootmachten der aarde leugenachtigheid, bedrog, hypocrisie, comédie, corruptie, intrige niet zo mogelijk nog groter triumpfen dan vroeger? Is de velerlei waanzin van ras, macht, eer, geld minder krankzinnig

dan voorheen? Is de nieuwe wereldoorlog — men noemt hem de „koude” — niet reeds volop aan de gang? En dan zo, dat in dezelfde mate als daarin minder bloed vergoten en vernield wordt er meer bedrog en huichelachtigheid wordt gedemonstreerd? En terwijl de westerse grootmachten met een steeds toenemende bewapening en in een steeds sterker wordende spanning tegenover elkaar staan, schiet in het verre oosten het chinese rijk met de snelheid van een raket omhoog uit de misère van armoede en machteloosheid, terwijl Mao-tse-toeng aan de honderde miljoenen door middel van radio en geluidsband, week in week uit, de afgoderij van het marxistische communisme, de haat tegen het westen en de leus dat alleen een oorlog de nieuwe orde brengen kan, aanpreekt.

Zie, dit alles is nu het allereigenste werk van de mens. Dat alles heeft hij echt zelf gedaan. Dat alles doet hij zelf. Dit is zijn oer-eigen prestatie. Een prestatie waarmee hij

bewezen heeft een ondermens te zijn.

Is het een wonder, dat in de moderne literatuur de mens al meer wordt getekend in zijn angst en wanhoop, in zijn misère, in de zinloosheid van zijn bestaan en werk? Dat het wordt gevoeld en gezegd, dat het mensenleven uiteindelijk walgelijk wordt? Is het een wonder, dat de moderne filosofie een sombere noodlotsfilosofie is geworden, de prediking van een nacht zonder dageraad?

Waarom ik dit alles memoreer?

Wel we wilden iets zeggen over de mens, over de werkelijke mens, dus over de mens-voor-God. En met het oog daarop wil ik eerst en met nadruk verzekeren dat dit alles, dit onvoorstelbaar erge, toch nog de eigenlijke val, de ergste boosheid van de mens niet is. Die heeft een nog veel dieper demensie. Die bergt in zich verschrikkingen, waarbij die van een waanzinnige wereldoorlog nog maar kinderwerk zijn.

C. V.

Belijden en Belijdenis

Er is tegenwoordig nogal iets over de Belijdenis en het Belijden te doen. Er wordt in verschillende bladen druk over geschreven en sprekers trekken het land door om jong en oud in te prenten wat de Belijdenis betekent en wat Belijden is. Er wordt beweerd, dat Belijden zoveel is als: de Schrift nasprenken en dat daarom elk woord en teken van het grootste belang is. Aan jonge mensen wordt voorgehouden, dat ze de Belijdenis „bezworen” hebben en dat ze hun dure eden moeten houden. De opstellers van de Belijdenisgeschriften schijnen wel de gave van volmaaktheid en onfeilbaarheid gehad te hebben, want het komt niet alleen op de zakelijke inhoud aan, maar ook op de vorm waarin de Drie Formulieren zich hebben uitgedrukt. Van zwakheden en gebreken in de Belijdenis hoor ik weinig of niet spreken en hét kenmerk van de ware Christen schijnt te zijn, dat hij „trouw” is aan de Drie Formulieren van Enigheid. De woorden die gebruikt worden zijn mij wel wat te zwaar en de lofredenen op de Formulieren gaan mij wel wat hoog.

Ik meen dat het goed is eens aan de Schrift zelf te vragen wat Belijden daar betekent en wat de inhoud van de Belijdenis naar de Schriften is. Maar vóór we dat nagaan wil ik nog een paar opmerkingen in het algemeen maken. Als ik sommige sprekers en schrijvers volg dan schijnen zij er van uit te gaan, dat alle leden van de kerk de Belijdenisgeschriften van a tot z kennen. Niet alleen de Catechismus, maar ook de Ned. Geloofsbelijdenis en de Artikelen tegen de Remonstranten of de Dordtse Leerregels schijnen in het hoofd van alle jongens en meisjes te zijn gevaren. Ik zou tot een beetje nuchterheid en werkelijkheidszin willen manen. Ik heb zo hier en daar eens geïnformeerd wat er van de Dordtse Leerregels bekend is bij normaal ontwikkelde en normaal meelevende broeders en zusters. De uitkomst van dat onderzoek is niet in overeenstemming met wat de veronderstelling is van sommige sprekers en schrijvers. De Dordtse Leerregels zijn bij 90% van de gewone leden der kerk onbekend. Sommigen waren er wel eens aan begonnen ze door te lezen, maar waren er mee opgehouden. Ze konden er niet doorkomen. Anderen waren er wel doorgekomen, maar vonden dat ze nogal zwaar waren om te verstaan. Ze hadden er weinig van onthouden. Met de 37 artikelen van de Ned. Geloofsbelijdenis stond het niet veel beter. Ze worden wel veel geprezen, maar weinig gelezen. Met de Catechismus staat het veel beter, omdat deze vrijwel elke zondag aan de orde komt. En vrij veel als leerboek op de Catechisaties wordt gebruikt. Vele jongeren vinden de taal wat verouderd en de zinnen te lang, maar van algemene bekendheid kan wel gesproken worden.

Nu kan men wel zeggen, dat allen, die belijdenis van hun geloof deden, de inhoud van de Drie Formulieren van Enigheid met dure eden hebben bezworen, maar in de eerste plaats is het de vraag of dit wel waar is? Wordt dat inderdaad van iemand, die geloofsbelijdenis aflegt gevraagd? En ten tweede: Als dit waar zou zijn, welke waarde heeft zulk een eed, als men niet weet wat er in

staat? Men moest in z'n uitdrukkingen zich een beetje matigen en in z'n redevoeringen niet zo hoog van de toren blazen.

Ds Visee schreef in de Kamper Kerkbode van 18 nov. een artikel onder de titel: „Belijden de Gereformeerden ook al een „ingewikkeld geloof”?” Daaruit neem ik het volgende over. Mijn ervaringen zijn ongeveer dezelfde als de zijne. Hij schreef dan:

We lazen onlangs dat één van onze predikanten sprak voor een vergadering van meisjes. En hij had hun volgens het kranteverslag verteld, dat zij bij de openbare geloofsbelijdenis hun „ja” hadden gesproken op de Drie Formulieren van Enigheid. Van een andere collega, behoorlijk ouder dan ik, las ik iets soortgelijks. Hij schreef het nog krasser: volgens hem had ieder Gereformeerde bij de toelating tot het Avondmaal een ééd gedaan op de belijdenis der kerk.

Als dat zo is, dan heb ik, het is al weer vele jaren geleden, niet goed belijdenis gedaan. Want ik had de Drie Formulieren van Enigheid nog nooit gelezen. De catechismus, die kende ik. Daarin had mijn dominee mij onderwezen, Achteraf zeg ik: daarin heeft hij mij zelfs goed onderwezen. Ouderwets. Naar de regel dat de herhaling de moeder is van de ware studie. Degelijk. Een tikje Kuypersiaans bij de kinderdoop als het ging over de verhouding van doop en wedergeboorte. Maar hij was een eerlijk en vredelievend man. En zei: dat er op dat punt wel wat verschil van gevoelens was onder de Gereformeerden. Dat professor Lindeboom daarover misschien wel wat anders dacht dan doctor Kuypers, maar dat ook Lindeboom een goed Gereformeerde man was. Dat was dan dat. Ook had ik, toen ik belijdenis deed, uit mijn vaders boekenkast dr Kuypers E Voto helemaal gelezen. Maar dat ging buiten de catechisatie om. Op de J.V. had ik wel eens inleidingen over de Nederlandse Geloofsbelijdenis aangehoord en nogal vrijmoedig — zo is een mens op die leeftijd! — deelgenomen aan de bespreking. En, volkomen in de stijl, ook al wel eens beweerd dat dit wél en dat niet Gereformerd was. Maar een inleiding over de Ned. Gel. Belijdenis had ik, toen ik in 1926 belijdenis deed, nog nooit gemaakt. Dat was voor de oudere en meergevorderde leden. Het bestuur vertrouwde dat mij nog niet toe. Ze vonden zeker dat ze mij maar niet over het paard moesten tillen. En dat was zeer verstandig. Om met behulp van E Voto en Van Goors „Het geloof der vaders” een inleiding over een artikel van de Ned. Gel. Belijdenis op te schrijven moet je wat ouder zijn dan achttien lentjes. Dat was dan wéér dat. En de Dordtse Leerregels kende ik toen alleen van náám. Wel eens overgehoord. Ook wel eens gezien. Maar nooit ingezien. Laat staan gelezen. Dat kwam pas later. Toen ds W. van 't Sant voor ons Jeugdverband eens sprak over de uitverkiezing. Toen gaf hij ons de raad die artikelen eens te lezen. Dat heb ik gedaan. En ik heb er nooit spijt van gehad.

Maar dat was later. Toen ik belijdenis deed wist ik alleen, dat het over de uitverkiezing ging. En dat die uitverkiezing niet is geschied op grond van een vooruitgezien geloof — dat is remonstrants —, maar alleen op grond van Gods welbehagen. Dat had m'n goeie dominee ons wel gezegd. „Allemaal genade, jongens!, alléén genade! Daar is niets van een mens bij!” Dat was dan óók dat.

Ziedaar mijn kennis van de Drie Formulieren.

Maar nu lees ik van een veel jongere en van een veel oudere collega, dat ik „in de ure van mijn geloofsbelijdenis” mijn „Ja” heb gegeven op de Drie Formulieren, ja, dat ik op de belijdenis „een eed heb gedaan”.

Dat heb ik nooit geweten.

Maar, geliefden, het zal wel zo wezen.

Intussen moet ik, achteraf, verklaren, dat ze er mij toen in hebben laten lopen. Mijn beste dominee. En al de ouderlingen van de Gereformeerde Kerk van Loosduinen. Zij hebben mij een „Ja” laten spreken op dingen, die zij wél wisten. Want zij, daar ben ik later achter gekomen, hadden allemaal de Drie Formulieren ondertekend. En wisten dus wél wat er in stond. En ze hebben mij „Ja” laten zeggen op wat zij wel wisten en wat ik niet wist. Zij hebben mij ook nooitgevraagd of ik de Drie Formulieren, waar ik „Ja” op ging zeggen, helemaal kende. En ze wisten dat de dominee mij alleen de catechismus geleerd had. Maar ze hebben mij — althans volgens die twee collega's, Ja laten zeggen op alle drie de formulieren en een ééd laten zweren.

Als het zo was, dan was het een sléchte zaak.

Want tot het zweren van een rechte eed behoort onder meer, naar ik later leerde, het „Judicium in jurante” oftewel dat degene, die de eed zwerft, moet kunnen

beoordelen wát hij bezweert: kinderen en onwetenden laat men geen eed zweren.

Tot zover Ds Visee.

Vermoedelijk kennen de meesten van hen, die belijdenis van hun geloof doen, de Drie Formulieren van Enigheid niet. De Catechismus kennen ze enigszins. Ofschoon men zich daar ook niet een te hoge voorstelling van moet maken. Van de Ned. Gel. Bel. hebben ze een geringe kennis. En de Dordtse Leerregels kennen ze over het geheel genomen helemaal niet. Zo is de werkelijkheid. Zo was het met ds Visee en zo was het met mij en zo is het met de aankomende studenten. We mogen wel aannemen, dat zij behoren tot dat deel van de kerk, dat normale belangstelling heeft voor de inhoud van Schrift en Belijdenis. Ook mogen we onderstellen, dat zij in elk geval een normale aanleg hebben om zich die inhoud eigen te maken. Welnu, het staat met die aankomende studenten ongeveer zo als het met mij stond. Waarschijnlijk stond het met bovengenoemde sprekers en schrijvers net zo, toen zij hun geloof beleden. Uitzonderingen natuurlijk daargelaten. Als dat nu de werkelijkheid is dan moeten we voorzichtig zijn met het spreken van „zij hebben de Belijdenis bezworen” en dergelijke uitdrukkingen. Ik durf zulke hoge taal in elk geval niet gebruiken. Wie het wel durft moet wel niet bang zijn.

Mogelijk denkt iemand: Maar weten zij, die geloofsbelijdenis afleggen dan niet wat ze doen? Kennen zij de leer der waarheid dan niet? Kennen zij het Evangelie en de Wet des HEREN niet? Kennen zij de leer der waarheid niet, zoals die in de Belijdenisschriften is weergegeven? Mijn antwoord is: Over het algemeen weten ze wel wat ze doen en kennen zij de leer der waarheid wel. Maar dat is wat anders dan van a tot z weten wat er in de Drie Formulieren van Enigheid staat. En het is wat anders dan deze Formulieren „bezweren”.

Wat het Belijden naar de Schriften dan wel is, daarover een volgende keer. H. J. Jager.

de inwijding van Lucius, die nu ineens trekken van Apuleius zelf toont, in de Isis-mysteriën.

Alle malle gevallen der eerste hoofdstukken dienen kennelijk slechts als blikvanger, om de aandacht en sympathie te wekken voor de vereerde godin. Voor de werkelijk als verlosseres vereerde godin. Daarin is het boek oprecht, oprechter dan heel wat „Bijbels” gefilm.

Bij deze opvatting over de aard van het boek behoeven we ons niet te vermoeien met de vraag, of de ezel soms maar een symbool-ezel is geweest; of, wat het publiek eigenlijk van zo'n verhaal heeft geloofd? Waarschijnlijk alles! Aan hekserij werd algemeen geloofd.

Na het passeren van de brug komt het verhaal van de tweede, de eigenlijke wedergeboorte. De Isispriester nodigt hem uit om vrijwillig het juk der godin op zich te nemen, om daardoor de echte vrucht van zijn verlossing te genieten. En de mensen in zijn omgeving zeggen al tot elkaar: Gelukkig en driewerf zalig, die kennelijk door de onschuld van zijn vroeger leven en door zijn geloof zulk een duidelijke bescherming uit de hemel heeft verdiend, zodat hij in zekere zin opnieuw geboren meteen werd toegewijd aan de heilige dienst”.

De verwachting wordt gespannen.

Wat doet de ex-ezel om zijn geloofsenthusiasme te bevredigen?

Nadat familie voor geld heeft gezorgd, huurt hij een onderkomentje op het tempel-terrein om in onafscheidelijk gezelschap der priesters te kunnen zijn. U begrijpt, dat hij voor elke suggestie toegankelijk wordt. Maar dat zeg ik, niet Apuleius! Geen nacht gaat er voorbij, of hij heeft een verschijning der godin, die eist, dat hij zich zal laten inwijden.

Lucius wil wel, maar ziet wat op tegen de voorschriften, die zijn levensgenieten toch enigszins aan banden zullen leggen. Dan komt de beslissing nog heel ongedacht. De Isispriester profeteert, dat zijn knecht de Witte zal komen. Hevige twijfel bij Lucius, want een knecht van die naam heeft hij nooit gehad. Zou er aan de alwetendheid, dus almacht, van de godin toch iets ontbreken? Terwijl Lucius zo wordt geslingerd, komen zijn bedienden werkelijk en brengen hem o.m. zijn paard, dat wit haar heeft. Kan een profetie duidelijker worden vervuld? Is heerlijker bewijs voor de alwetendheid van Isis mogelijk? Zijn weerstand is gebroken. Uit eigen beweging vraagt hij nu de inwijding.

De slimme priester — het bijvoegelijk naamwoord is weer van mij; de schrijver zegt: ernstig, van beheerste godsdienstzin, mild en vriendelijk — de priester schuift de inwilliging nu op de lange baan: de godin moest zelf de dag openbaren, waarop de plechtigheid plaats vinden kon.

Apuleius schrijft in alle oprechtheid. Maar U voelt, hoe handig hier een strikt-persoonlijke belangstelling voor Lucius wordt gesuggereerd. Zo zeer zelfs, dat de godin zelf het bedrag voor het „inleggeld” bepaalt.

Eindelijk komt het ja-woord der godin. Tien dagen moet Lucius vasten, d.w.z. geen vlees eten en geen wijn drinken. Dan tegen de avond, gekleed in een soort koorhemd, wordt hij in het heiligdom gevoerd. „Nu zult U misschien niet zonder spanning vragen, volijverige lezer, wat er vervolgens gezegd en gedaan is; ik zou het U zeggen, als het mocht, en U zoudt het horen, als U het horen mocht”. — Ook gedoopte heidenen hebben nimmer mededelingen over deze geheimenissen gedaan! — Maar toch tilt hij een tipje van de sluier op: „Hoor en geloof de waarheid. Ik ben in het grensgebied van de dood gekomen en heb de drempel van Proserpina (de godin der onderwereld) overschreden en na een tocht door al de elementen ben ik teruggekeerd. Midden in de nacht heb ik de zon met helder licht zien schijnen; ik ben in de tegenwoordigheid van de goden van hel en hemel gekomen en heb van vlakbij aanbeden. Zie, ik heb het U gezegd, en toch kunt ge niet weten, wat dat betekent, hoe-wel ge het hebt gehoord”.

Veel komen we over de tweede wedergeboorte van onze Lucius dus niet te weten. Wel genoeg echter om te begrijpen, dat onze Christelijke sacramenten ook wel mysteriën worden genoemd. Doop en avondmaal toch duiden de dood aan en de door- en opgang van het leven uit de dood.

In de zeer bescheiden mededeling van Apuleius zien we datzelfde. Maar daar over-

Tweemaal wedergeboren

II

In dit boek baatte het gebed Lucius natuurlijk wél. Hij zakt weer weg in de slaap, en dan toont zich de godin niet meer onder het beeld van de volle maan, doch in haar ware gestalte, met allerlei attributen, die bij de zo even genoemde godennamen passen: de maanschijf van Artemis-Diana-Isis, aren van Ceres, slangen van Hecate; op haar gewaad schitterende sterren en vooral de maansikkel in het eerste kwartier, en langs de rand en zoom een krans van allerlei bloemen en vruchten. Het is door deze — nog niet eens volledige — opsomming wel duidelijk, dat ons ezeltje zich in zijn religieus gevoel niet had vergist bij zijn exegese van de uit zee opstijgende volle maan. Ten overvloede legitimeert de godin zich zelf. En wel zo: „Hier ben ik, Lucius, door je smeekbeden geroerd, ik, de Moeder der natuur, de Meesteres van al de elementen, de Hoogste der goddelijke machten, de Koningin der onderwereld, de Voornaamste der hemelingen, het beeld van goden en godinnen in énen, Ik, die de schitterende hoogten des hemels, de zegenbrengende winden der zee, de akelige stilte van het dodenrijk door mijn wenk bestuur: Ik, wier algehele majesteit onder velerlei gedaante, met allerlei ritens en velerlei namenkoppeling heel de wereld vereert...”. Het kan dus nogal!

De godin verklaart tenslotte, dat haar ware naam Isis is, en zegt, dat ze inderdaad genadig komt helpen. Het kan mooi, want de eeuwige „religio”, dat is de plicht tegenover de goden, eist juist de volgende dag, die als rampdag door Lucius wordt gevreesd, op voor de dienst van Isis. Het is nl. de dag, dat de zeevaart weer zal beginnen na de winterrust. Dan wordt aan Isis, de Sterre der Zee, een speciale hulde gebracht en uit haar naam worden de uitvarende schepen gezegend. Als de ezel Lucius dan eet van de rozenkrans — een echte! — die haar priester in de hand draagt, dan wordt de ezel Lucius. Bij voorbaat verzekert Isis, dat niemand een belemmering zal wezen voor zijn herstel of zijn ezelsperiode ten kwade zal duiden. Maar

na al deze medewerking eist ze ook „voortdurende dankbaarheid”. Het is volkomen billijk, dat Lucius het als verplichting tegenover Isis voelt, dat hij lééft door haar weldaad. En daar Lucius zelf het woord leven in pregnante zin heeft gebruikt, doet de verschijning zulks ook: „Je zult echter leven, gelukkig, onder mijn bescherming, en als je naar het dodenrijk gaat, zul je mij ook dáár als heerseres aanbidden, zelf wonend op de Elysaeische velden.”. Dat is de naam voor het oord der gelukzalige doden.

Behalve deze „toezegging” is er ook een „belofte”. Als je in ijverige gehoorzaamheid en godsdienstig dienstbetoon en vasthoudende reinheid jezelf verdienstelijk maakt ten opzichte van Mij, zal je aardse leven verlengd worden „verder dan de door het noodlot gestelde grenzen”.

In haar antwoord gaat de godin dus ver boven de geloofsverwachting van Lucius uit. Het noodlot, die barrière voor de macht der antieke goden, schuift ze achteloos op zij. Tekenen van volstrekke almacht.

Maar ze geeft deze extra gunst als lóón. Als hij èn..èn doet. Maar dat èn..èn betekent weinig meer dan of..:of. Als hij bepaalde voorschriften onderhoudt... En daar houdt de godsdienst verder mee op.

Dus een lang leven op aarde, een gelukkig voortleven in het hiernamaals wordt Lucius aangeboden; en tegen welk een billijk prijsje. Billijk zelfs tegenover de eerstkomende prestatie der godin.

De volgende feestdag eet ons ezeltje werkelijk kransroosjes, en wordt weer mens: zijn eerste wedergeboorte. Het ging daarbij alles vanzelf: de priester hield hem de krans uit eigen beweging voor. Maar consternatie gaf het wel!

Verbazing over de macht van Isis hield de gemoederen bezig; heel de dag, midden onder het kermisachtige Isisfeest, werd er naar Lucius gewezen: daar heb je hem! Wat een machtige godin hebben we toch.

En daarmee had de schrijver het gezochte bruggetje geslagen. Want ondanks zijn avonturen-roman gaat het Apuleius blijkbaar toch speciaal om zijn laatste hoofdstuk, om

schrijdt degene, die wordt ingewijd, zelf de drempel van Proserpina, treedt hij zelf het dodenrijk binnen! Straks wordt hij ook weer zelf, met een stralenkrans versierd, als de geïncarneerde zonne-levensgod, aan het publiek getoond. Hij zelf, in eigen persoon, is de dood ontkomen. Dus jaagt de koning der verschrikking hem geen angst meer aan!?

Na een poosje vertelt het laatste hoofdstuk van een tweede inwijding van Lucius. Nu in de mysteriën van Serapis, de gemaal van Isis. Een volkomen overbodige plechtigheid, wanneer U zich herinnert, welke bevoegdheden Isis bezat.

Ook dit vertelt Apuleius weer geheel oprecht. Voor hem was dat dus gewoon. Maar als wij er ons op bezinnen, dan blijkt hier toch ongelof. Blijkbaar was het hart na de inwijding nog niet helemaal gerust.

En dat is ook te begrijpen. Eigenlijk wist

de Myste, degene, die werd ingewijd, wel, dat hij de dood niet echt was binnengegaan. Dat een symbool de werkelijkheid-zelf is, dat gelooft niemand.

En toch moet de dood werkelijk overwonnen wezen, anders blijft hij angst aanjagen.

Doop en avondmaal zijn symbolen. Niemand gelooft, dat het hemzelf bij de doop vergaat als pharao in de Rode Zee. Noch dat hijzelf verbroken wordt bij het breken van het avondmaalsbrood.

Doop en avondmaal zijn mysteriën. Die gelukkig in hun uitbeelding van ons af wijzen, en heenwijzen naar Hem, die werkelijk de hellepoort is doorgedaan, en die werkelijk tot het eeuwige leven opstond.

Daarom hebben wij daaraan genoeg voor ons geloof.

A. P. Muys.

Het Echtscheidingsvraagstuk

I

De huidige situatie

Sinds de totstandkoming van het Burgerlijk Wetboek (B.W.) in 1838 is de wettelijke regeling betreffende de echtscheiding praktisch onveranderd gebleven.

Volgens art. 264 B.W. kan echtscheiding alleen verkregen worden op grond van overspel, kwaadwillige verlating, veroordeling wegens een misdrijf tot een vrijheidsstraf van vier jaar en langer (na het huwelijk uitgesproken), zware verwondingen of zodanige mishandelingen door de ene echtgenoot jegens de andere gepleegd, waardoor diens leven in gevaar wordt gebracht of waardoor hem gevaarlijke verwondingen zijn toegebracht.

Voorts kan op verzoek van beide partijen echtscheiding verkregen worden na 5 jaar scheiding van tafel en bed. Wanneer één van de partijen daarin niet toestemt, gaat de echtscheiding niet door. Een dergelijke procedure vergt echter in totaal ongeveer 7 jaar.

De belangrijkste, meest gehanteerde grond, nl. in circa 95 % van de gevallen, is die van overspel.

Hoewel de wettelijke regeling in de loop der jaren niet veranderd is, is de toestand sinds die 125 jaar in feite toch wel sterk gewijzigd.

Art. 263 B.W. bepaalt, dat echtscheiding nimmer door onderlinge toestemming kan plaats hebben. Terecht, immers het huwelijk is meer dan een zuiver burgerlijke overeenkomst.

Nu had de wet zelf daarop al een uitzondering geschapen door de mogelijkheid echtscheiding te krijgen na 5 jaar scheiding van tafel en bed. Door de lange duur en de vele formaliteiten werd daarvan weinig gebruik gemaakt.

Sinds 1883 is door een uitspraak van de Hooge Raad echter feitelijk echtscheiding bij onderlinge toestemming op eenvoudige wijze mogelijk geworden.

In deze uitspraak is nl. beslist, dat volledig bewijs van overspel geleverd is, wanneer één van de partijen een actie tot echtscheiding op grond van overspel indient, terwijl de andere partij krachtens onderling gemaakte afspraak het overspel erkent, of niet verschijnt.

Op deze wijze is de zgn. grote leugen geïntroduceerd. Zeer veel echtscheidingen worden nu uitgesproken op grond van bewezen geacht overspel, dat in feite nimmer gepleegd is.

Het is moeilijk na te gaan, in hoeveel gevallen werkelijk een wettige echtscheidingsgrond ontbreekt. Naar een voorzichtige schatting is dat toch wel bij 20 % van de uitspraken het geval.

Soms wordt zelfs een zgn. contre-lettre overhandigd, waarin door de eisende partij uitdrukkelijk wordt verklaard, dat de ander geen overspel heeft gepleegd, doch dit slechts in het proces gesteld is ten einde tot echtscheiding te geraken.

Dit is een onwaarschijnlijkheid, die grote schade doet aan de eerbied voor de wet.

Bovendien is op deze wijze echtscheiding bij onderling goedvinden toch mogelijk geworden, hoewel art. 263 B.W. dit uitdrukkelijk verbiedt. Hier treffen we een van de schaarse voorbeelden aan, dat de rechter „ius contra legem” (recht in strijd met de wet) heeft geschapen.

Wanneer men de betekenis van het huwe-

als een onverbreekelijke liefdes- en levensgemeenschap, kan men echtscheiding nimmer aan het vrije oordeel der echtgenoten overlaten.

Helaas is de uitspraak van de H.R. van 1883 sindsdien gangbare jurisprudentie geworden, m.a.w. tot nu toe wordt steeds volgens deze uitspraak gehandeld en daar is weinig kans, dat de H.R. nog ooit weer eens een ander standpunt zal gaan huldigen.

Viermaal is sindsdien getracht door wetswijziging in deze ongewenste situatie verandering te brengen. Steeds echter zonder enig resultaat.

Toen in de Troonrede van 1946 een vierde poging werd aangekondigd, werd daartegen bezwaar gemaakt, omdat belangrijker problemen, zoals lonen en prijzen de aandacht vroegen. Ook deze laatste poging mislukte daarom.

Het argument was overigens slecht gekozen. Is het vraagstuk van de huwelijksnood minder beklemmend, dan de loon- en prijspolitiek?

Nederland behoort sinds 1883 tot die landen, waar echtscheiding vrij gemakkelijk is te verkrijgen, wanneer althans beide partijen eraan mee willen werken.

Het aantal echtscheidingen is sinds 1883 dan ook sterk gestegen. In 1880 bedroeg het aantal nog slechts 147, in 1900 was het 547, in 1920 1953 en in 1939 3240.

Na de oorlog werd in 1946 een top bereikt van 10116 echtscheidingen in 1 jaar. Sindsdien is gelukkig echter een regelmatige daling ingetreden. In 1958 waren er 5280 echtscheidingen. Wel een belangrijke daling, maar een aantal van 5200 per jaar, waarbij 6500 minderjarige kinderen waren betrokken, is nog ontstellend.

Hoewel echtscheidingen hier dus vrij gemakkelijk tot stand komen, slaat Nederland in vergelijking met de andere West-Europese landen nog niet zo'n slecht figuur.

Een rapport van de prof. Teldersstichting geeft hierover interessante bijzonderheden.

De minste echtscheidingen komen voor in Ierland nl. 0,07 per 1000 inwoners. Daarna volgt Schotland met 0,33. Nederland staat op de 3e plaats met 0,48 per 1000 inwoners. Het hoogst staat Oost Duitsland met 1,25, gevolgd door Zweden met 1,23 en Oostenrijk met 1,17 per 1000 inwoners.

Het betrekkelijk goede figuur, dat Nederland hoog aanslaat, en zeer zeker wanneer men het huwelijk overeenkomstig Gods Woord ziet land hier maakt is niet te danken aan de wetgeving. Het zal zijn oorzaak vinden in de levensovertuiging en de houding van een deel van het Nederlandse volk.

Voorts bevatten deze gegevens wel een aanmaning om de betekenis van de wetgeving ook in zaken als deze niet al te hoog aan te slaan.

Ook over de echtscheidingsfrequentie van de Nederlanders onderling geeft dit rapport enkele bijzonderheden, die tot nadenken stemmen.

Bij de gemengde huwelijken is het aantal echtscheidingen ruim 4 maal zo hoog als bij de niet-gemengde. (89 0/000 tegen 20 0/000). Bij de niet-gemengde huwelijken komen echtscheidingen weer het minste voor bij gereformeerde echtparen (7 0/000). Bij rooms-katholieken 11 0/000 en bij hervormden 21 0/000. De echtparen zonder kerkelijk ge-

zindte staan aan de kop met 31 0/000.

Bij de gemengde huwelijken komen de meeste echtscheidingen voor onder de combinaties r.k.-geen kerkelijke gezindte (126 0/000) en r.k.-hervormd (113 0/000). Het minst bij de combinatie gereformeerd-hervormd (49 0/000).

De betekenis van de levensbeschouwing is hier duidelijk. Voorts blijkt er ook uit, dat verschil in levensbeschouwing, in kerk, een zeer belangrijke factor is, die de huwelijken doet mislukken.

Natuurlijk zijn er daarnaast ook andere factoren aan te wijzen, die een huwelijk doen mislukken.

Sociologen wijzen erop, dat bij veel mannen het gezins- en arbeidsleven van elkaar gescheiden worden. Men wijst voorts op de romantisering van het huwelijk, de vrouwen-emancipatie en de verandering van gezinsfunctie.

Belangrijker echter is het feit van de wereldwijking, waardoor het huwelijk steeds meer wordt gezien als een relatie van mensen, los van de normen van God.

J. Meulink.

BOEKBESPREKING

DE JUISTE MAN OP DE JUISTE PLAATS

Naar aanleiding van:
Deen en Bokslag „Mensen Testen”,
Geïll. Salam. Reeks, Querido, A'dam.

Wie en wat bent u eigenlijk?

Waarschijnlijk iemand met een eerbaar beroep, dat van huisvrouw meegerekend. En anders bent u van plan een honorabele functie te gaan vervullen, dan wel u hebt reeds een schone carrière afgesloten.

Nu, dat is prettig. Maar bent u er zeker van dat u het juiste beroep hebt gekozen? Hebt u uw beroep zelfstandig, en met kennis van zaken gekozen? Heeft een ander misschien voor u gekozen? Of bent u dat moeten worden, waar toevallig vraag naar was? Zoudt u het weer doen, als u nog eens kiezen kon? En bent u er zeker van dat uw kinderen die plaats in de maatschappij gaan bezetten, die u ze zo graag gunt? Kunnen ze studeren? Hebben ze doorzettingsvermogen? Bezitten ze werkelijk al uw goede eigenschappen — of ook wel wat minder goede (van uw echtgenoot bijvoorbeeld)?

Daar hebt u al een dozijn vragen, die in ieder huis leven.

De ontwikkeling van onze maatschappij veroorzaakt een doorgaande verschuiving van beroepsmogelijkheden, en het ontstaan van vele nieuwe beroepen. De mechanisatie heeft tal van eerbare handarbeiders overbodig gemaakt, en veranderd in fabrieksarbeiders. De automatisatie verlaagt weliswaar de mens tot een denkend correctie-werktuig op een vrijwel-denkende machine, maar eist anderzijds ook de hoogste intelligentie van de mens, om de robot meester te blijven. De specialisatie van beroepen en bedrijven resulteert in onze specialisten: mensen die hoe langer hoe meer afweten van hoe langer hoe minder. Het aantal beroepen is oneindig uitgebreid, de mogelijkheden voor universeel ontwikkelde mensen worden steeds kleiner. En een aparte groep mensen houdt zich — als de heren Deen en Bokslag met hun staf — zelfs onledig met het inventariseren van uw maatschappelijke kwaliteiten, uw studiegaven, uw mogelijkheden, teneinde uw beroepskeus te vergemakkelijken.

Behalve dat er meer gedifferentieerde beroepen in deze steeds meer gedifferentieerde maatschappij ontstaan, worden aan alle beroepen steeds hoger eisen gesteld. Een functie, die voor 25 jaar op basis van lager onderwijs bereikbaar was, vraagt nu op zijn minst ulo-opleiding; een m.o.-vorming is nodig voor posten, die vroeger met ulo volstonden; terwijl de voorheen „middelbare” functies vandaag reeds een academische vorming eisen.

Waar alzo in elk jong individu hoger kapitaal moet worden geïnvesteerd, komt het er steeds meer op aan zo goed mogelijk te kiezen. Want een halverwege afgebroken loopbaan betekent een verloren kapitaal aan studiekosten, tijd en energie, plus een lidteken in uw persoonlijkheid. En zulks kan, zelfs in deze welvaartstijd, niet ieder zich veroorloven. Integendeel, waar veler voortgezette

studie vandaag op crediet wordt gefinancierd, en straks uit de beoogde betrekking moet worden terugbetaald, komt het er meer dan ooit op aan het juiste beroep te kiezen; te bezinnen eer men begint. Voor ouders kan het moeilijk zijn, de eisen, mogelijkheden en vooruitzichten juist te taxeren; voor onze jeugd zelf is dat nog veel moeilijker. Terwijl — zelfs wanneer plooibare figuren zich gaarne schikken in een minder juist gekozen beroep — er in veel gevallen ook nog een werkgever is, die er op economische gronden belang in stelt, de juiste man op de juiste plaats te krijgen!

Dit is dan ook de voornaamste functie van het psychologische adviesbureau: er aan mee te werken dat de juiste man op de juiste plaats in onze maatschappij komt. Terwille van de man, terwille van de plaats, en terwille van de werkgever en de totale maatschappij. En zelfs in de vrije beroepen kan de werker zich moeilijk handhaven, als hij zijn betalende cliëntèle niet weet te bevredigen.

Het zijn dan ook niet enkel ouders van opgroeiende kinderen die voorlichting komen vragen, maar evenzeer werkgevers uit de grote bedrijven, die de bemiddeling van een deskundig en objectief adviesbureau zoeken, teneinde geschikt personeel aan te trekken. Arbeidslonen vormen in elke onderneming zulk een belangrijk onderdeel in de kosten, dat de personeelschefs er gaarne een offer voor over hebben om de juiste en meest rendabele figuur op de open plaats te krijgen. Grote bedrijven stellen zelfs psychologisch geschoolde leiders aan, teneinde hun werkgroepen zo harmonisch mogelijk samen te stellen, opdat hun werkers geen deel van hun kostbare energie aan elkander verknoeien door ruzies, debatten en krachtmetingen!

De „cost” van een paar honderd gulden brengt straks de „baet” van tienduizenden guldens op de salarisstaten of op de balans. Een eenvoudig hoofd- of fabrieksarbeider kost vandaag aan salaris, sociale lasten en pensioenen gemiddeld zo'n tienduizend gulden per jaar. Laat hij dit bedrag van zijn 25e tot zijn 65e jaar verdienen, dan betaalt de werkgever hem in totaal f 400.000.—. Geen werkgever is bereid mensen in zijn dienst te nemen, die niet meer dan hun eigen onkosten verdienen. Hij neemt ze namelijk niet voor hún plezier in dienst, maar voor het zijne. Zijn arbeiders moeten hem dus bijvoorbeeld f 800.000.— opleveren, of de onderneming verliest voor de werkgever de attracties.

Is zijn keus nu ongelukkig geweest, en koos hij een ongeschikte man, die slechts zijn eigen onkosten kan opleveren, dan neemt deze man ten onrechte de plaats in van een meer rendabele persoon. De slechte werker, die het bedrijf geld kost, geheel daargelaten.

Terwijl nu de werkgever belang heeft bij een flinke afstand tussen de onkosten van zijn werker en zijn effectief rendement — heeft de werknemer er belang bij, dat deze afstand zo gering mogelijk is: dat hij zijn arbeid zo duur mogelijk verkoopt. Daar komt nog iets bij. Kan een ondernemer zich op zekere voorwaarden ontdoen van personeel waaraan hij zich bekocht acht — een arbeider kan zich gewoonlijk maar eenmaal verkopen, en heeft er dus veel belang bij de juiste koper te vinden.

Om nu de inventaris van uw vermogens op te maken, beschikt de arbeidspsycholoog vandaag over vele en wetenschappelijk beproefde methoden. Allereerst gebruikt hij het interview, het vraaggesprek, dat hem wijzer kan maken niet alleen door openhartige en directe antwoorden, maar evenzeer door ontwijkende en gecamoufleerde. Tenminste als de psycholoog zijn vak kent.

Vervolgens kan u gevraagd worden een tekening te maken. Of u tekenen geleerd hebt of niet, u moet een boom tekenen of een landkaart, of de suggestie van enkele krabbels afmaken. En de psycholoog registreert — natuurlijk op grond van uitgebreide en juist bevonden gegevens — uw hebben en houden

aan bewuste, onbewuste en onderbewuste capaciteiten.

Een reeds lang bestaande methode om iemands karakter en gaven te determineren, ligt in de beoordeling van zijn handschrift. Voor wie van de grafologie, de leer der handschriftkundige verschijnselen, enigszins dieper kennis heeft opgedaan geeft het handschrift een der meest gewilde contactmogelijkheden met zijn medemens. En inderdaad is het handschrift in de meeste gevallen zo openhartig, dat zijn auteur als een open boek voor de waarnemer komt te staan!

En zo zijn daar diverse andere manieren, om voor de psycholoog zowel als voor de onderzochte duidelijk te maken, hetgeen bij de beroepskeuze geweten moet worden. Elke methode is jarenlang uitgeprobeerd, en haar resultaten zijn vele malen gecontroleerd, voor zij hanteerbaar bleken. Maar die bruikbaarheid wordt dan ook door de resultaten der andere methodes bevestigd. Als de onderzoeksmethodes goed zijn, zullen zij dus elkander bevestigen, deels aanvullen, en deels overlappen.

Het pocketboek „Mensen Testen” (hoort u de psychologisch uitgekookte ritmiek van „Deen en Bokslag, Mensen Testen”?) vertelt u alles over de moderne onderzoeksmethoden. Nu ja, alles — voor zover u aangaat. Het prettige, geïllustreerde en leesbare boekje brengt sollicitant en werkgever op de hoogte van de mogelijke dienstverlening terzake. Een bijzonderheid is nog dat dit boekje eigenlijk niet door de twee genoemde schrijvers is opgesteld, maar dat zij met hun medewerkers ieder een hoofdstuk ontwierpen; echter zijn deze hoofdstukken zodanig door de molen van het ploegverband gegaan, dat het totale boek eigenlijk het product is van zeven heren.

Een van die zeven heren is behalve heer ook broeder: de onder ons bekende psycholoog en publicist P. A. Hekstra (Andries Dongera). Misschien was het wel daarom dat wij dit boek met zoveel belangstelling lezen en herlezen. Want alleen de ingewijde haalt het hoofdstuk van onze broeder er uit — maar de samenwerking van het team is zo hecht, dat u niet zonder enige aanwijzingen het product uit elkander peutert.

Het thema van de hechte samenwerking-ploegverband tussen een vrijgemaakt gereformeerde Christen en een groep „andersdenkenden” moge dan verleidelijk genoeg zijn — in deze tijd, waarin het vrijgemaakte christendom dreigt te verzanden in een psychopathisch isolationisme — wij gaan dit thema niet uitwerken. Er is bovendien een praktische kant aan dit „teamwork”, die genoemd moet worden.

Wij bedoelen dit, dat een Christen, die in het leven nog andere dan materiële doeleinden ziet, in zijn zorgen over een wel te besteden leven van zijn kinderen niet verlegen behoeft te staan. Onze kinderen leven maar eens. Laten zij hun leven dan „duur verkopen”. De Heiland heeft er een dure prijs voor betaald, welke ook voor dit aardse leven geldt. Welnu, dat kan alleen, als wij ze wel toebered in de maatschappij los laten.

En daaraan mankeert onder het calvinistische kerkvolk nog al eens het een en ander. Enkele niet-kerkelijke grafologen wier dagelijkse arbeid ten nauwste in verband staat tot de „moeilijke jeugd” van ons calvinistische volksdeel, toonden ons daarop eens hun kijk. Een verrassende kijk. Een beschamende kijk. Zij melden namelijk, dat het handschrift van onze „moeilijke kinderen” categorisch en duidelijk wijst op een krampachtige innerlijke spanning tussen een zuivere leer (aan de oppervlakte) en een onzuiver leven (dat daaronder gecamoufleerd gaat).

Anders gezegd: een zogen. gave persoonlijkheid zou mogelijk zijn, wanneer de zonde niet als zonde gezien en bestreden werd. Anderzijds kan de mens Gods tot alle goed werk volkomen toegerust zijn, wanneer de zonde eerlijk als zonde gezien en bestreden wordt, en slechts tegen onze wil in ons resteert. Maar zodra de uiterlijke traditie van een zogenaamd heilig leven gaat heersen, en ondergronds de zonde de vrije teugel wordt gelaten (de dubbele moraal dus van onze schijnheiligheid) dan treedt een spanning, een psychologische indigestie, in onze gezinnen op, welke resulteert in „moeilijke jeugd”.

Deze opmerking vloeit ons uit de pen naar aanleiding van genoemd boek, maar staat er niet in.

Redactieleden:

Dr. J. BOSCH, P. GROEN, Prof. Dr.
H. J. JAGER, Prof. C. VEENHOF

Adres van Redactie:

H. J. Jager, Jan v. Arkelstr. 7, Kampen

Medewerkers:

Ds. D. van Dijk, Groningen
Drs W. K. van Dijk, Groningen
P. A. Hekstra, Rotterdam
Dr. D. Holwerda, Zuidhorn
Ds. P. K. Keizer, Groningen
Drs J. F. J. Lamet, Eindhoven
Ds. J. Meester, Amsterdam-Z.
Mr. Dr. J. Meulink, Enschede
D. W. L. Milo, Nunspeet
Prof. Dr. K. J. Popma, Utrecht
Drs G. Puchinger, Den Haag
Dr. H. R. Rookmaaker, Leiden
Dr. Ir. J. Stellingwerff, Amsterdam
Ds. B. Telder, Breda
Ds. G. Visee, Kampen
Ds. C. Vonk, Schiedam
Ds. D. K. Wielenga JDzn, Rotterdam
Prof. Mr. H. D. van Wijk, Amstelveen

Geref. Persvereniging Opbouw:

adres secretaris en penningmeester:
Van Lynden van Sandenburglaan 16,
Utrecht

Administratie: Slotlaan 220, Zeist

Abonnementen s.v.p. bij vooruitbetaling
door storting op giroreken. 233117 t.n.v.
Drukkerij Steenbergen, Zeist, met vermelding voor „Opbouw”

Abonnementsprijs: f 5.— p. halfj. - f 10.—
p. j. Studenten abonnement f 6.— per jaar.
Losse nummers 25 cent. Buitenland: f 6.25
per halfjaar - f 12.50 per jaar.

Er wil nog een opmerking uit onze vrijmoedige pen, die niet in het boek van Deen en Bokslag staat. Deze betreft een vorm van dominocratie, waar we niet op verdacht, en dus niet tegen gewapend zijn: de verkeerde predikant op de goede plaats.

Onder ons volk, dat in zijn denken sterk kerkelijk begrensd is, neemt de predikant een ontzaglijk belangrijke plaats in. Die is soms kerst- en boeman, sinterklaas en zwarte piet tegelijk. Hele kerkgemeenschappen geloven wat dominé gelooft, spreken wat dominé van de kansel heeft gespuid, thekken hun zakdoek als dominé verkouden is. En als zo'n predikant nu 't wijs en begaafd mens is, zal het nog zo'n vaart niet lopen. Al is de figuur, als volkpsychologisch verschijnsel, bijna even interessant als de vroegere medicijnman voor de heidenen.

Maar de werkelijkheid is vaak gans anders!

In de hoop dat met het ambt ook de wijsheid zal komen, begeven zich jongeren tot het heerlijk ambt (dat door de christelijke literatuur jarenlang dwaselijk is overgewaardeerd), op grond van een „roeping”, die bij een verstandig kruisverhoor vermoedelijk snel door de mand zou vallen. Was nu een goede beroepsadviseur tijdig in de arm genomen, misschien ware dan veel ellende voorkomen. Ellende van een bijzonder kostbare studie: elke predikant kost voor zijn kandidaatsexamen ongeveer f 20.000.— aan de kerken, die niet altijd zijn vruchten opbrengt. En voorts ellende, veroorzaakt door (laten we zeggen) een overmatig zelfrespect van een afgestudeerd jongmens, dat, behalve zijn boekenwijsheid ook zijn proffen en zijn kerkeraad in de zak meent te hebben, iedere collega nacalculeert, elke schrijver de pols voelt, zich drager van de gemeentelijke cultuur, schepper van de kerkelijke opinie en leider van een politieke reformatie acht, en daarbij elke tegenstander de thermometer van de drie formulieren aanlegt. Waarbij ons kerkvolk, dat zelf zijn leiders oproept en over het paard tilt, volmaakt vergeet dat de titel „candidaat” gereserveerd is voor iemand, die zich aangordt tot de studie, alzo iemand die zich nog niet moet doen gelden alsof hij de wetenschappelijke loopbaan reeds bewandeld had! Terwijl zijn kennis van de niet-theologische levenssterreinen zelfs nihil kan zijn. Vraag niet, waar dan de brokken in ons kerkelijk leven vandaan komen. Gelukkig maar, dat deze tekening nog lang niet op al onze predikanten van toepassing is.

Gezien echter de gezonde sociale en pastorale vorming van die predikanten, welke vooraf (of desnoods nog tijdens hun eerste ambtsjaren) een maatschappelijke werkring

Jeugdige geloof moet enthousiast zijn en in de goede zin des woords hartstochtelijk genoemd kunnen worden. Omdat ik dat in deze tijd zo weinig opmerk, is mijn ziel bekommerd over de gemeente des Heren.

N. Baas.

hebben gehad, en die aan den lijve hebben geleerd wat gezagsverhoudingen en verdrukking, wat ellebogen en onrecht, wat klassenwaan, geldingsdrang en inschikkelijkheid zijn, zou het wellicht aanbevelenswaardig zijn als onze jonge theologen een tijdelijke sociale functie, een economische dienstbetrekking, een „Wanderschaft” en een militaire diensttijd op hun opleidingsrooster zagen ingeruimd. Wat zouden onze kerken er van profiteren. Wat zouden veel kerkelijke bokken gespaard blijven. Wat zou er veel vrede en aangename rust en milde zegen in Jerusalem kunnen wonen.

Als wij in ons fundamentele, in ons geloofsleven, de juiste man op de juiste plaats mogen aantreffen — dat geldt als gouden appels in zilveren gebeelde schalen. Dat moedigt ons aan, van ons leven iets te maken. De hoogste prestatie van ons christenleven, plus de hoogste arbeidsvreugde in ons goddelijk beroep, vormen samen een geslaagd leven. Niet de hoge positie, het witte boordje en het hoge inkomen maken ons gelukkig. Maar wel: de juiste man te zijn op het ons door God geschonken plaatsje.

D. W. L. M.

Dr D. Jacobs, Het geloof in de Zoon.

Naar het evangelie en de brieven van Johannes.

1959. Uitg. Guido de Bres, 's-Gravenhage. Ing. f 6.90, geb. f 8.25.

Dit is een degelijk boek. De taal wellicht wat ouderwets (bijv. „des Heilands”) maar de inhoud goed. Hier en daar vind ik het wat vermoeiend door hele reeksen teksten. Van herhaling is het ook niet helemaal vrij. Maar er staan prachtige bladzijden in, die alle tekortkomingen goed maken.

Het handelt over „het hart van het christelijk geloof”: „Ik geloof in Jezus Christus, Gods eniggeboren Zoon”. Hoofdstuk I noemt dit: Een omstreden geloofsartikel, en dat met recht. Door alle eeuwen heen hebben theologen en niet-theologen getracht aan de woorden „Zoon van God” een betekenis te geven, die geen ergernis meer zou zijn voor ons verstand. Men kan ook van die pogingen in dit boek lezen. Maar hoofdzaak is de positieve uiteenzetting van de betekenis van de uitdrukking „Zoon van God” in het evangelie en de brieven van Johannes.

De schrijver legt er de nadruk op, dat het geloof in de Zoon van God niet maar een zaak is van vertrouwen op wat Hij in het verleden gedaan heeft. Maar dat geloof in Hem van blijvende betekenis is en dat het zich richt op de levende Heiland, die gisteren en heden dezelfde is en tot in eeuwigheid. Op blz. 24 schrijft hij: „Voor velen is Hij alleen degene, die door zijn offer de zonde heeft verzoend, meer niet. Wat er verder nodig is, gaat alles buiten Hem om. Terwille van de Iosprijs, door Hem betaald, maar overigens a.h.w. buiten Hem om, geeft God vergeving van zonden en het eeuwige leven. Met het brengen van het rantsoen is al zijn werk afgelopen”. Dat is een tekort doen aan Persoon en werk van Christus, de Zoon van God. Hij is niet alleen de Volbrenger van het werk der verzoening, maar Hij geeft ook de Heilige Geest en bevrijdt van de macht der zonde. In Hem, de levende Heiland, hebben we alles te zoeken wat voor onze redding nodig is.

Terecht waarschuwt de auteur tegen een Schriftgebruik, dat herinnert aan dat van de rabbijnen: „Zij zoeken het eeuwige leven in de Schrift, in het bijzonder in de wet van Mozes, welke hun de bron van het eeuwige leven was. Zij zochten het in de Schrift, in de wet zelf. Daardoor was hun onderzoek in verkeerde banen geleid. Daardoor waren zij blind voor haar ware betekenis. Want Jezus zegt: deze Schriften zijn het, die van Mij getuigen. De Schrift heeft het leven niet in zichzelf, maar verwijst naar een Ander”. blz. 88.

Ook wij moeten daarvoor oppassen, want niet alle Schriftstudie is op het goede doel gericht. Terecht waarschuwt blz. 92 als volgt: „De Schrift getuigt. Het is een ernstig getuigenis, want het heeft te maken met gericht. Het verwerpen van haar getuigenis betekent aanklacht en goddelijk oordeel. Daarom is het nodig, haar niet op de wijze der Joden te onderzoeken, maar met een heilbegeerig hart om er Christus in te vinden en de weg der verlossing door Hem geopend. Wie het in de Schrift niet om Christus, Gods Zoon, te doen

is, Hem voorbijgaat of er uit weg wil hebben, maakt zich rijp voor het oordeel. Voor wie het in de Schrift wel om Hem te doen is, treedt zijn gestalte ook in het Oude Testament naar voren. Het is vol van Hem”. Ik zou het met een bekend Schriftgeleerde zó willen zeggen: „We moeten de Schrift lezen met één oog op het heilig blad en één oog op Christus, de levende Heiland, gericht”.

Uit de aard der zaak worden tal van teksten verklaard. We hoeven het met alle verklaringen niet eens zijn om te erkennen, dat dr Jacobs grondig werk heeft geleverd. Het staat voor hem vast, dat Johannes de uitdrukking „Zoon van God” bezigt in de volle betekenis van het woord. Hij is voor de Joden een ergernis en voor de Grieken een dwaasheid en dat is hij voor de mensen van nu nog, maar Hij is de kracht Gods en de wijsheid Gods voor ieder, die in Hem gelooft. Helaas is waar wat ik lees op blz. 258: „Wat van de Joden van die tijd geldt, is nog steeds van kracht. Jezus zou de Zoon van God zijn? Maar dit is voor velen een onmogelijkheid. Deze mens, precies zoals wij, die leefde in eenvoudige, ja geringe omstandigheden, die bovendien veracht en verguisd werd en zijn leven eindigde aan het kruis, kan dit onmogelijk zijn. Door velen, onder wie tal van wetenschapsmensen, wordt zijn bestaan in twijfel getrokken en zelfs geloofchend. Door het zoeken naar de „historische Jezus” werd voor menigeen de werkelijke Jezus in nevelen gehuld; hoeveel van wat van Hem geschreven staat, werd naar het rijk der mythe verwezen”.

Kostelijk schrijft dr Jacobs over het geloof: „Het is een komen, horen, volgen, eren, bewaren van zijn woord, kennen, aanschouwen, een blijven in Hem. Dit komen is een naderen tot Hem in geestelijke zin, dit volgen een achter Hem aangaan, ook in het lijden, en Hem steeds voor ogen houden, dit horen betekent zijn volle opmerkzaamheid geven aan wat Hij zegt, een ingespannen luisteren, dit eren is een in zijn gedrag tegenover Hem steeds Hem de hoogste plaats inruimen. Dit bewaren van zijn woord houdt in dit als de grootste schat in zich opnemen en met zorg er voor vervuld zijn om het te behouden en zich er naar te richten. Dit kennen is een bekend zijn met Hem op grond van een leven in zijn gemeenschap, gepaard met een erkenning van Hem als Heiland en Heer. Dit zien en aanschouwen is een met alle aandacht het oog op Hem gericht houden, een aanschouwen van Hem als de Zoon van God. Dit blijven in Hem wil niet weten van, is niet tevreden met een vluchtig, voorbijgaand contact. Dit zijn alle facetten van het ware „gelooven”.” blz. 246.

Tenslotte nog dit citaat: „Wilden de discipelen vrucht dragen, tot eer van God leven, dan moesten zij in Christus blijven, voortdurend met Hem verbonden zijn, in en uit Hem leven. Dat geldt voor de gelovigen van alle eeuwen. Christus treedt na Golgotha niet terug om zijn werk uit handen te geven. Hij blijft ook nu zijn centrale plaats innemen. Zal de gelovige vrucht dragen en leven tot eer van God, dan kan dit alleen, wanneer hij, evenals de rank uit de wijnstok, zijn levenssappen trekt uit de verhoogde Zaligmaker, met wie men door het geloof verbonden is”. De lezer kan dit vinden op blz. 252.

H. J. Jager.

PERSCHOUW

De synodaal-Gereformeerde Kerken en de Wereldraad

In „Getrouw” van november publiceerde W(arnaar) een artikel waarin hij laat zien hoe ononderbroken en blijkbaar onweersstaanbaar deze kerken naar de Wereldraad toeschuiven. Hier is het:

De grootste activiteit in dit opzicht hebben de gereformeerde zendingsmensen ontwikkeld. Het is interessant deze ontwikkeling na te gaan. De Synode van Arnhem in 1930 besloot op principiële gronden dat de Gereformeerde Kerken zich niet zouden aansluiten bij de Nederlandse Zendingraad omdat deze aangesloten was bij de Internationale Zendingraad.

De Synode van Zwolle in 1946 stapte over deze bezwaren heen en besloot tot aansluiting. Ieder die rekening wil houden met de moeilijke omstandigheden in Indonesië van die dagen, zal moeten toegeven dat er veel was dat die aansluiting wenselijk scheen te maken. Toch rijst de

vraag of men zich bij deze beslissing niet meer liet leiden door menselijke overwegingen dan door geloof en gehoorzaamheid.

Zeer opmerkelijk, in verband met de latere ontwikkeling, is wat te lezen valt in het rapport van de synodale commissie, rapporteur de bekende zendingsman Dr F. L. Bakker, en waarin geadviseerd wordt toe te treden tot de Nederlandse Zendingraad.

„Soms wordt wel eens de gedachte uitgesproken dat de Internationale Zendingraad zal verdwijnen en opgaan in de Wereldraad van Kerken. Dit is niet juist, hier wordt in deze kring niet over gedacht, want beide raden hebben een afzonderlijke taak”.

Zoals bekend werd echter in 1958 te Ghana in de Assemblee van de Internationale Zendingraad wél besloten tot integratie, men kan ook zeggen „verdwijnen en opgaan in de World Council of Churches”.

Maar op advies van zendingsdeputaten besloot de Generale Synode van Utrecht in 1959 toch lid te blijven van de Nederlandse Zendingraad en daardoor van de Internationale Zendingraad, ook al zal de integratie in de Wereldraad op de in november samen te komen Assemblee in New-Delhi een feit worden.

De Gereformeerde zendingsmensen hebben de mogelijkheden die door deze synodale beslissing werden geschapen met alle macht uitgebuit. Door de verdere ontwikkeling in Indonesië kwamen mensen en geld vrij.

De Gereformeerde kerken zijn altijd nog lid van de Gereformeerde Oecumenische Synode. Zij behoorden zelfs tot de initiatiefnemers en zijn praktisch de grootste en de sterkste kerk in dit gezelschap. Wie echter wel eens idealen heeft gekoesterd dat de Gereformeerde kerken in alle opzichten de bezielende kracht zouden zijn voor deze zusterkerken die trouw willen zijn aan Schrift en Belijdenis en deze op alle wijzen zouden willen steunen, komt teleurgesteld uit. Verschillende van deze kerken drijven zending. In alle werelddelen werken zendelingen die bij één van deze kerken zijn aangesloten. Wat zou meer voor de hand hebben gelegen dan dat de Gereformeerde kerken, die tot dusver de Wereldraad steeds op principiële gronden hebben afgewezen en die ook niet konden besluiten tot aansluiting bij de Internationale Raad van Christelijke Kerken, zodra er arbeidskrachten en geld vrij kwamen zich zouden hebben gewend tot de zusterkerken, waarmee men in de Gereformeerde Oecumenische Synode samenwerkt.

Er moeten toch mogelijkheden aanwezig zijn om ergens in de wereld, met één of meerdere van deze zusterkerken een vruchtbare samenwerking tot stand te brengen? Maar daarvan merkte men niets. Het hart van de Gereformeerde zendingsmensen ging blijkbaar veeleer uit naar de kerken en zendingsorganisaties van de Wereldraad en de Internationale Zendingraad. Daar werden de contacten gezocht en gevonden. Enkele zusterkerken uit de Gereformeerde Oecumenische Synode hebben zich nog tot de deze zomer in Apeldoorn gehouden Generale Synode gewend om haar droefheid en bezorgdheid over deze ontwikkeling uit te spreken. Maar volgens wat daarover in de bladen te lezen was is aan deze brieven niet veel aandacht geschonken. De schrijvers kregen een vriendelijk briefje terug. Daarin zal wel getracht worden hen aan het verstand te brengen dat de gereformeerde zendings-specialisten een veel betere kijk hebben op wat deze moderne tijd vraagt, dan deze conservatieve broeders. En verder gaan de gereformeerde kerken rustig op de ingeslagen weg voort.

De Internationale Hulp

Daar is inmiddels nog iets bijgekomen. Het is altijd ook een der taken van de kerk geweest christelijke barmhartigheid te bedrijven. Reeds in de allervroegste geschiedenis van de christelijke kerk lezen we van broeders die benoemd werden om „de tafels te dienen”.

Bij de zendingsarbeid en bij de evangelisatie is men al spoedig tot de overtuiging gekomen dat naast de prediking van het evangelie toch ook gedacht moest worden aan de andere noden van de mensen waarmee men in aanraking kwam. Zo ging de zending aandacht schenken aan het onderwijs en de medische verzorging. En in de latere jaren heeft deze hulp zich ook tot andere terreinen uitgebreid. Men sprak dan van **hulpdiensten**. De **hoofddienst** bleef de prediking van het Evangelie, maar daarmee ging deze betoning van Christelijke barmhartigheid gepaard. Het kan echter niet worden ontkend dat er vroeger in de wereld in verschillende gebieden grote ellende werd geleden, door bijzondere natuur-rampen, of door algemeen armoedige omstandigheden, waaraan de kerken zelfs niets trachtten te doen. In vele gevallen wist men er nauwelijks van. En als er al eens een krantenberichtje was over een overstroming ergens in Azië, of een aardbeving in Zuid-Amerika, dan ging dit veelal min of meer langs de mensen heen. Men had het gevoel dat men er toch niets aan kon doen. Het was alles zo ver weg.

Dat is na de oorlog allemaal anders geworden. Het vliegtuig, de radio en de televisie deden de afstanden wegvallen. Als er, waar ook ter wereld erge rampen gebeuren kan men de gevolgen

daarvan de volgende dag of binnen een paar dagen in zijn huiskamer aanschouwen. En er is praktisch geen land meer in de wereld dat niet vanuit ieder land binnen twee maal 24 uur kan worden bereikt. Dit heeft de mensen in bepaalde opzichten wel dicht bij elkaar gebracht. Het is in de Wereldraad van Kerken alleen maar te loven, dat men een open oog gehad heeft zowel voor de vele grote noden, als voor de prachtige mogelijkheden die er zijn om hulp te verlenen. Wie iets weet van wat er in de loop der jaren door de Church World Service en door andere hulp-organisaties is verricht moet daar zeker wel waardering voor hebben.

Maar wie ook nu nog van mening blijft dat de allereerste roeping van de kerk is het prediken van het Evangelie van Jezus Christus tot redding van zondaren, voelt toch soms bezwaren rijzen.

Niet dat men het ontvangen van deze steun van bepaalde voorwaarden afhankelijk zou moeten stellen. Het is absoluut fout om te trachten op de een of andere wijze Christenen te „kopen”. Maar als niet-Christenen door het een of andere Christelijke barmhartigheidswerk met het Christendom in aanraking komen en er is gelegenheid de Christelijke boodschap te brengen dan is dat ook plicht. En men mag het ons niet kwalijk nemen als wij ons bij al het mooie werk dat in dat opzicht door de Wereldraad wordt gedaan, daarvan niet zeker voelen. En als het al gebeurt, is het dan de **Christus der Schriften** die aan de mensen wordt verkondigd? Gezien de samenstelling van de Wereldraad kan men daarover helaas geen zekerheid hebben.

Het is gelukkig dat ook de Gereformeerde Kerken hebben ingezien dat zij op dit terrein een taak hebben. De reactie op de oproep om geld voor internationale hulpverlening gaf blijk van een verblijvende spontaniteit. Er kwam een prachtig bedrag ter beschikking van Deputaten die dit moesten verdelen.

Hoe zou men dat doen? De Gereformeerde kerken waren niet aangesloten bij de Wereldraad of bij de Internationale Raad. Maar ze waren wel lid van de Gereformeerde Oecumenische Synode, zelfs één van de belangrijkste leden. Wie er op hoopte dat uit deze Gereformeerde Oecumenische Synode nog eens iets groeien zou dat van werkelijke betekenis zou zijn, zag hier al visioenen van een internationale hulpverlening door kerken, die de zekerheid boden dat ze de mensen waarmede ze op deze manier in aanraking zouden komen een zuiver Bijbelse boodschap zouden doen horen. Hier was een prachtige gelegenheid geweest voor een initiatief van de Gereformeerde Kerken. Maar we hebben nimmer gehoord dat zo iets ook maar is overwogen!

Wij zijn er zeer dankbaar voor dat enkele kleine, bij de ICCC aangesloten kerkjes in Chili, die door de rampen waren getroffen een gift uit deze fondsen hebben mogen ontvangen. Maar het is zeer de vraag of dit gebeurd zou zijn, als daarop niet in het bijzonder de aandacht was gevestigd van de broeders die over deze fondsen beschikken. Het bleek al spoedig dat ook in dit geval, evenals bij de zending, het hart en de vurige begeerte tot samenwerking uitging naar de grote oecumenische beweging.

Zo groeien én via de Internationale Zendingraad én via de Oecumenische Hulpverlening banden tussen de Gereformeerde Kerken en de Wereldraad die het haast onmogelijk zullen maken in volle vrijheid te beslissen, als eenmaal definitief over de aansluiting zal moeten worden beslist.

Moge God de broeders die deze gevaren zien bereid maken om er tegen te strijden en standvastig te blijven.

Men kan deze bede opzenden. Maar wat **doet** men? Wie de geschiedenis kent van de kerken die langzamerhand van de oude belijdenis zijn afgegroeid ziet alle symptomen in dat fatale proces in de gebonden kerken.

Een belangrijk manifest

Het Moderamen van het „Verband van Herv. Geref. Ambtsdragers” heeft ter gelegenheid van de herdenking van de vierhonderdjarige Ned. Geloofsbelijdenis tot zijn leden en geestverwanten het volgende manifest laten uitgaan:

Manifest

van het Moderamen van het „Verband van Herv. Geref. Ambtsdragers” aan zijn leden en geestverwanten bij de gedachtenis van de 400-jarige Nederlandse Geloofsbelijdenis.

Het zal U bekend zijn, dat de Generale Synode der Nederlandse Hervormde Kerk in een rondschrijven aan de kerkeraden de aandacht gevestigd heeft op het 400-jarig bestaan van onze Nederlandse Geloofsbelijdenis. Het jaar 1561 staat als een mijlpaal in de geschiedenis der christelijke kerk van deze landen.

Deze Geloofsbelijdenis was bedoeld, om in de strijd der geesten in de 16e eeuw te zijn een banier, opgeheven tegen levensgevaarlijke dwaling en afwijking van de Heilige Schrift. Tevens wilde zij een samenvatting zijn van de Christelijke leer of confessie in het aangezicht der gehele wereld.

De Generale Synode voornoemd sprak de hoop uit, dat bij herdenkingsbijeenkomsten of kerkdiensten in dit gedachtenisjaar gewezen zal worden op de grote betekenis van dit belijden der Kerk voor het heden. In vele gemeenten is aan deze wens gehoor gegeven en er zijn herdenkingsdiensten gehouden.

Niettemin willen wij als Moderamen van het „Verband van Hervormd-Gereformeerde Ambtsdragers” aan deze wens nog iets toevoegen.

De huidige situatie in onze kerk is deze, dat zij in plaats van een pilaar en vastigheid der waarheid te zijn naar het woord van de Apostel, veel meer het beeld van een staalkaart van elkander tegensprekende meningen en godsdienstige opvattingen vertoont. En mede hierdoor is de onkerkelijkheid geweldig toegenomen en het kerkbezoek in vele streken ontstellend vermindert. Nu kunnen wij deze onweersprekelijke feiten wel geheel toeschrijven aan de geest des tijds, waarbij dan gedacht wordt aan materialisme, genotzucht, welvaartsstaat, enz., — doch daarmee is de diepste oorzaak van de achteruitgang in het kerkelijk en geestelijk leven niet voldoende belicht. De diepste oorzaak ligt hierin, dat de Nederlandse Hervormde Kerk haar Nederlandse Geloofsbelijdenis in de praktijk van prediking, catechese en kerkregering heeft prijsgegeven, hoewel zij in haar kerkorde spreekt van „gemeenschap met de belijdenis der vaderen”, in de III Formulieren van Enigheid gegeven.

Indien men vooral in onze tijd zou willen tegenwerpen, dat men deze Nederlandse Geloofsbelijdenis te zien heeft als een weliswaar eerbiedwaardig, maar toch puur-menselijk geschrift, zij het ons vergund, er op te wijzen, dat juist dit kloek getuigenis uit de dagen der Reformatie niet anders bedoelde te zijn dan een met beslistheid uitgestrekte vinger naar het volstrekt gezag van de Heilige Schrift, zoals dit door haar dan ook in de Artikelen 2 tot en met 9 met klaarheid beleden wordt.

In de worsteling der geesten en de chaos der tegenstrijdige meningen, waarbij wij onder meer ook denken aan het veldwinnend sectarisme (denk aan diverse Pinksterstromingen) en de geleidelijke infiltratie van het Romanisme, dient de kerk zich ondubbelzinnig aan haar belijdenis te houden. Of is de geestelijke verwarring en tweedracht binnen onze muren niet te wijten aan het bedreevende feit, dat men zich over een breed front niet meer gehouden acht aan de autoriteit van de Schrift, zoals deze in onze belijdenis beleden wordt?

Het is een onmiskenbaar feit, dat het kerkelijk leven in dié gemeenten, waar de band aan deze belijdenis bewaard bleef, op hoger peil staat dan daar, waar men aan haar vaak zo jammerlijk ontzonken is. Wanneer wij allerwegen horen, dat het zgn. „kerkelijk gesprek” vastgelopen is, — indien het al ooit werkelijk op gang gekomen ware! —, en het gesprek opnieuw op gang moet komen, blijft er maar één remedie over: Hervatting van dit gesprek op grondslag van de Heilige Schrift, waarbij dan in ieder geval deze belijdenis als de authentieke belijdenis der Hervormde Kerk op tafel dient te komen. Immers — een kerkelijk gesprek, dat niet op deze basis plaatsvindt, functionneert bepaald niet „in gemeenschap met de belijdenis der vaderen” en zal nimmer aan het voorgestelde doel kunnen beantwoorden.

Intussen hebben ook zij, die naar de waarheid der Schrift willen leven, zich te verootmoedigen, aangezien het met de kennis der Nederlandse Geloofsbelijdenis in vele gemeenten niet al te best gesteld is, zeer gunstige uitzonderingen daargelaten.

Daarom roepen wij alle leden en geestverwanten van ons „Verband” op, ten spoedigste studiekringen te vormen in eigen omgeving en, zo de gelegenheid zich voordoet, in de kerkelijke vergaderingen te getuigen in gemeenschap en overeenstemming met deze kostelijke belijdenis, die op Gods Woord is gegrond. Te allen tijde mogen wij vasthouden, dat de gehele kerk confessioneel, d.i. aan Gods Woord en de confessie gebonden behoort te zijn, overeenkomstig haar aard en karakter als belijdende kerk.

Want wat deze belijdenis, onze belijdenis, getuigt aangaande de Heilige Schrift, stemt overeen met de eerbied en de gelovige onderwerping van Christus en Zijn Apostelen aan deze Schrift als het Woord Gods, dat staat in der eeuwigheid.

Waar de kerk in deze apocalyptische tijden meer dan ooit opgeroepen wordt, het Woord des Heeren onverkort te verkondigen, is er maar één weg tot waarachtige genezing: Terug tot het Woord!, zoals dit recht en resoluut beleden wordt in onze Nederlandse Geloofsbelijdenis, deze kostbare parel van de kerk der Reformatie.

Tot de Wet en de Getuigenis! Zo zij niet spreken naar dit woord, het zal zijn, dat zij geen dageraad zullen hebben. (Jes. 8 : 20).

HET MODERAMEN VAN HET „VERBAND VAN HERV. Geref. AMBTSDRAGERS”

Ds G. Samson,
Ds H. Stolk,
Ds L. Lagerwey,
Ds C. Batenburg,
J. M. Martens, ouderling,
A. D. Viezee, ouderling.

We weten dat dergelijke oproepen reeds ontelbare vele malen in de Ned. Herv. Kerk hebben weerklonken. Steeds zonder enig resultaat. Maar desondanks verblijden we ons dat deze stemmen daarin worden gehoord.

Communistische „ethiek”

Enkele weken geleden werd in deze rubriek een artikel overgenomen uit „De Haagse Post” over de autobiografie van de ex-communist Koejemans. Zoals men zich zal herinneren werd deze een tijd geleden lid van de Doopsgezinde gemeente van Amsterdam. Deze autobiografie — de titel ervan is „Van ja tot Amen” werd ook in het communistische dagblad „De Waarheid” besproken. Ik geef daaruit enkele citaten. Hier volgen ze:

Koejemans heeft zijn mémoires geschreven.

Niet dat iemand nu op die mémoires zat te wachten; maar de verkiezingen komen weer in zicht en dan hebben renegaten zo hun eigen taak. En als de rolprent Gortzak teveel afgedraaid is, dan is er nog altijd het drama-Koejemans om boeren, burgers en buitenlui te verbazen.

Het boek is opgezet als een best-seller voor een politiek onderontwikkeld gebied: een soort „ik was er zelf bij...”. Met de gewichtigheid van een insider, die verschillende figuren uit de arbeidersbeweging zelf heeft bijgewoond. En die er nu maar op los kletst als tante Bet over de onderdeur.

Hoe gaat dat met mémoires? We worden gewaar, dat de jonge Koejemans reeds vals zong (dat was op school), dat hij niet vlot met meisjes omging (ook niet na school) en dat hij bijzonder gehecht is aan de psalmverzen uit zijn jeugd. Al zal dit nauwlijks iemand kunnen interesseren.

Het boek heet „Van Ja tot Amen”. En het „amen” duidt kennelijk de Doopsgezinde kerk aan, waar dit Koejemanse levensverhaal besluit — bij de doop van lidmaat Koejemans.

De doop aldaar werd hem gegeven door zijn vriend en politieke compagnon ds F. Kuiper, die altijd een diepgaande belangstelling voor het communisme aan de dag legde als er iets voor de geheime diensten te zoeken viel. Die modderde en roerde in de EVC om te helpen de fusie met het NVV tegen te houden, zoals de dollaren pondsterling-politici dat wilden. Die altijd present was als er met **linkse** frases **rechtse** politiek te bedrijven viel. Hij gaf Koejemans de doop en daarbij de CPN nog een trap na.

Waarvoor Koejemans hem in zijn boek met weêr woorden dankt.

Na een kolom-lang op deze wijze te zijn doorgedaan volgt dit schoons:

Tijdens de oorlog blijkt hij (nl. Koejemans - C.V.) opnieuw, evenals in zijn jeugd, kerkbezoeker te zijn geworden. In 1944, — toen, zoals men altijd dacht, Koejemans illegaal partijwerk deed — was het op een bepaalde dag zo:

„En ik zit in de Muiderkerk. Het is er vol. Het is volstreekte waaghalzerij. De ongeschreven wet van de illegaliteit luidt: men zal zich niet met een menigte opsluiten in een — nog wel vrijstaand — gebouw. Begeef U niet nodeloos in een muizenval... Waarom ben ik hier wel?”

Tja, waarom — geen angst voor de muizenval zeker. Koejemans vat dit tafereel echter als volgt samen: „Het zijn bijkomstigheden. Het centrale is de predikant, in toga, op de kansel: ds J. J. Buskes jr”. Maar dat is nog niet voldoende om aan te tonen hoe groot de rol van Buskes in het politieke leven van Koejemans is geweest. Want hij schrijft er nog snel bij: „Staan in de bank, ontmoeten m'n ogen één tel die van Buskes en mijn hart liep vol van een warm gevoel van kameraadschap... Goed gedaan, broedertje...”

Een diepe kameraadschap met Buskes dus, die kort voor de inval van de Hitler-legers, als lid van de Christelijk-Democratische Unie, na de oorlog in het blad van Voormalig Verzet Nederland beschuldigd zou worden vanwege zijn houding tijdens de oorlog. Koejemans en Buskes bleven met elkaar verbonden. Buskes werd — tegen de wil en ondanks besluiten van de partij — in „De Waarheid” door Koejemans verheerlijkt en werd daardoor gedekt bij zijn handlangersdiensten, die hij de reactie — o.a. tijdens de koloniale oorlogen — als „linker wuifhandje” bewees. Koejemans en Buskes gingen met elkaar „debatteren” in het openbaar en Koejemans bracht zoveel mogelijk linkse mensen onder het gehoor van zijn kansel-held. In 1947 beweerde Koejemans een communistisch standpunt bij deze debatten te verdedigen, maar in wezen stond hij op het standpunt-Buskes. Dat blijkt uit het citaat: „Ik had geprobeerd, toen ik aan de beurt kwam, daarop te antwoorden. Maar het kwam er niet uit. Het dialectisch materialisme, dat ik stond te verdedigen, leek me, tegenover Buskes' bijbelsgetuigenis, maar een pover, eigenwijsnorkend gedoe: een nietig mens,.... die zich opblaast als een kikker”.

Zou hij het beeld van de kikker op zichzelf van toepassing gebracht hebben, het zou hebben getuigd van een treffende zelfkennis. Het te ge-

bruiken ten aanzien van communistische beginselen, is niets anders dan een reactionaire stupiditeit.

Maar ondanks dat — in 1947 en tot aan 1953 toe — bleef Koejemans beweren geroepen te zijn de communistische partij te leiden. Naar de kansel en de politiek van ds Buskes dan, kunnen wij nu geredelijk aannemen.

Hierna volgt een lang eind van hetzelfde soort. Het slot van de bespreking is zo:

Koejemans' mémoires tonen hem als iemand, die altijd een vreemd element is geweest in de communistische beweging, als iemand, die er in geslaagd is jarenlang als verborgen tegenstander van het communisme werkzaam te zijn. Tot de partij daaraan een einde kon maken.

Neem Koejemans even de stroopkwast uit de handen. Laat de kleefstof even losweken. Dan staat hij daar als de verbeterde anti-communist, die géén kronkelige wegen smaadt en zelfs de voorkeur geeft aan het modderpad.

Ik geef dit alles door, omdat het een typisch staal is van de communistische ethiek en karakteristieke openbaring van de communistische levensstijl. Wat niet communist is is daarom zonder meer slecht, onwaarachtig, verdorven. En omgekeerd: alles wat de verbreiding van de communistische principes en de groei van de communistische partij bevordert is goed. We merken ook uit een stuk als het bovenstaande zeer duidelijk, dat we in de communistische partij en levenspraktijk te doen hebben met een over héél de lijn en tot in de wortel met de Schriftuurlijke normen vloekende levensbeschouwing. Vloekend niet alleen met de Schriftuurlijke — ook zelfs met iedere humanistische. Een vreedzame coëxistentie is daarmee eenvoudig niet mogelijk.

Paulus een lifter?

In Elseviers Weekblad was het volgende te lezen:

Het vraagstuk van het snelle verkeer op overbelaste wegen blijkt zo oud te zijn als de cultuur. Reeds in de dagen van de apostel Paulus stelde dit vraagstuk voor grote moeilijkheden, door snelheid, woestheid en frequentie. In gedachten zien wij de grote Apostel te Troas, te Iconium of Philippi snel opzij springen om aan een „carruca” te ontkomen. Hier volgt wat de wereldreiziger Morton over dit probleem in de antieke wereld schrijft in zijn boek „In the steps of St. Paul”:

„De voertuigen van het oude Rome, talrijker en veelsoortiger wellicht dan in enige andere periode der geschiedenis, maakten strikte verkeersregelen in Rome dringend noodzakelijk. Soms werden de verkeersopstoppingen in de stad zo ernstig, dat het rijden met voertuigen op wielen gedurende de tien eerste uren van de dag door de Tabula Heracleensis werd verboden. Het gevolg was dat, zodra de duisternis viel, het geraas van wielen in Rome ondraaglijk werd”. „Het kost een vermogen om in Rome te kunnen slapen” merkte Juvenalis op.

„De traditionele voorstelling van Paulus” zegt Morton verder, „is dat hij een man was die met een staf in zijn hand liep, maar dit is waarschijnlijk niet juist. Gebrek aan geld zal hem misschien wel eens gedwongen hebben de 50 mijl, die als het gemiddelde gold voor een geoeft wandelaar, te voet af te leggen, maar het is zeker belachelijk om te denken dat hij nooit eens een lift aangeboden heeft gekregen. Ik ben er zeker van dat hij met plezier een zitplaats in een wagen (in die dagen de „carruca”, soms ingericht als „carrura dormitoria”) heeft aangenomen”.

Er is, zoals men ziet ook in dit opzicht niets nieuws onder de zon.

Het budget van Billy Graham

De wereld-evangelist Billy Graham ontplooit nog steeds een enorme activiteit.

Op een lunch heeft Billy Graham verklaard dat de evangelisatie-actie die zijn naam draagt, een organisatie is die 4 miljoen dollar per jaar kost. De organisatie, die haar hoofdkwartier in Minneapolis heeft, ontvangt 20.000 tot 30.000 brieven per week, zo verklaarde de evangelist.

Het grootste deel van deze 4 miljoen dollar wordt besteed om radio- en televisietijden te kopen en het eigen tijdschrift te financieren. Het heeft een oplaag van 1 miljoen exemplaren en het aantal abonnees stijgt met 2000 per dag.

Dr Graham verdedigde zijn hoge budget met de opmerking, dat het toch altijd nog blijft beneden de onkosten voor een oorlogsstraalvliegtuig, of van wat op één middag wordt uitgegeven op een racebaan te Florida.

Al het werk van de vereniging, dat geleid wordt doro een bestuur van directeuren, is bedoeld om „overal in de wereld christenen te stimuleren en aan de wereld buiten de kerk, het Evangelie van Christus bekend te maken”, zei hij.

En wat is dit bedrag vergeleken bij de immense bedragen die voor sigaren, sigaretten en sterke dranken worden uitgegeven?

C. V.

THEOLOGISCHE HOGESCHOOL

De Senaat van de Theologische Hogeschool deelt mede, dat hij een openbare academische samenkomst heeft uitgeschreven op woensdag 6 december 1961, in welke Prof. H. J. Schilder, na het uitspreken van een rede, het rectoraat zal overdragen aan Prof. J. Kamphuis.

De samenkomst wordt belegd in de aula der Hogeschool, Broederweg 15, Kampen; het aanvangsuur is gesteld op 19.30; belangstellenden worden verzocht uiterlijk kwart over zeven aanwezig te zijn.

Voor de senaat,
L. DOEKES,
secretaris h.t.

JUBILEUMFONDS „BRALECTAH”

1962 zal voor onze blinde broeders en zusters een jubeljaar worden! Tien jaar lang is de stichting „Bralectah” dan in touw geweest voor onze blinden. Een prachtig mooi werk, maar kostbaar.

Tweemaal in de maand ontvangen onze blinden een band, waarop artikelen uit onze kerkelijke pers gelezen zijn. De belangstelling — zelfs buiten onze eigen kring — is groot.

U begrijpt, dat de kosten daardoor ook voortdurend hoger worden.

Ons Zeister comité heeft onlangs — nog maar heel bescheiden — in verschillende kerkelijke bladen aan de bel getrokken voor een jubileumgift aan Bralectah. Een handeling, die tot nu toe ruim f 250,— opbracht. Dit resultaat geeft ons de vrijmoedigheid nu de grote trom te roeren. Mogen wij in deze welvaartstijd op U rekenen, uit dankbaarheid aan de Schepper, Die ons wel het licht in de ogen gaf?

Het Jubileumcomité,
p.a. Griffensteynseplein 18, Zeist.

giro: 30549
Ned. HandelMij, Zeist
„jubileum Bralectah”.

KERKNIEUWS

Aangenomen naar Sneek: kand. M. v. d. Wel te Holten.

Kerkbouw. Een aktie voor kerkbouw door middel van een huis-aan-huis-collekte leverde f 19.262,50 op.

Curaçao. De kerk te Curaçao heeft bij de classis 's-Gravenhage een verzoek om steun ingediend. Men wil op Curaçao komen tot het be-roepen van een eigen predikant.

Geref. Kinderbescherming Groningen. De Voogdijcommissie van de drie Geref. kerken te Groningen en het bestuur van de Stichting Geref. Kinderbescherming, hebben besloten te beginnen eenmaal per maand een spreekuur te houden. Voor de eerste maal zal dit geschieden op donderdag 14 december a.s. van 15—18 uur en vervolgens elke tweede donderdag van de maand in „Het Tehuis”, Lutkenieuwstraat te Groningen.

Wijziging aanvangstijden diensten van de kerk van Arnhem. De aanvangstijden van de diensten van de kerk van Arnhem zijn als volgt gewijzigd: 's morgens 9.30 uur en 's middags 16.30 uur.

Adressen. Met ingang van 1 december 1961 wordt het bureau aan de Brugstraat 32 verplaatst naar Singelstraat nr 6, Groningen; Administrateur van de Geref. Kerk van Scheveningen is thans G. Vrolijk, Marcellisstraat 19. Het nummer van de postrekening der kerk blijft 426434.

De Vereniging tot het verlenen van materiële steun aan de Gereformeerde Kerken van Oost-Sumba, verzoekt ons opname van het volgende:

Steun Sumbanese Kerken

Het is U bekend, dat door de Generale Synode van Assen besluiten zijn genomen over de verhouding Zwolle-Sumbanese Kerken. Uit het courantenverslag vernamen wij, dat er deputaten benoemd zouden zijn voor die kerken, waarmee onze vereniging contact onderhoudt en voor welke kerken wij de steunverlening op ons hebben genomen.

Hoe die steunverlening nu in de toekomst zal worden geregeld, is ons niet bekend. De courantenverslagen laten verschillende vragen daaromtrent onbeantwoord. Het bestuur wacht de Acta af om daarna zijn houding te bepalen.

Vooralsnog gaat de steunverlening door. Het is mogelijk geweest de Sumbanese Kerken p/a Ds Tanahomba te steunen in geld en in goederen. Een bedrag van f 11.500,— is overgemaakt en door ons is f 7.500,— uitgegeven voor pakketten. De verzonden pakketten zijn in goede toestand aangekomen en de laatste zending wordt thans gereedgemaakt.

Van 60 kerken mochten wij ontvangen ..... f 8.957,15
Aan giften ..... f 2.963,51
Aan contributies van leden ..... f 8.698,61

Totaal ..... f 20.619,27

Het bestuur stelt zich voor, zodra nadere gegevens over de synodebesluiten ons bereiken, die besluiten op een ledenvergadering te bespreken.

Inmiddels verzoeken wij U ons Uw bijdragen te blijven zenden. Ons gironummer is: 216.656 Rotterdam.

Dr C. M. E. van Schelven, Voorz.
G. J. Itjeshorst,
Laan van N.O.-Indië 195,
's-Gravenhage, Secretaris.
W. J. Sies, Penningm.

NAAR EEN EIGEN TEHUIS...

waarom??

Zeer onlangs bezochten wij een jongen, die wij Piet zullen noemen. Deze Piet verblijft in een inrichting waarvan de oorsprong is terug te vinden bij het Reveil. In een gesprek werd meegedeeld dat Piet op zondag maar éénmaal naar de kerk moet en om de veertien dagen op zondagmiddag de bioscoop mag bezoeken.

Dit laatste werd als een noodzakelijke compensatie gezien omdat de jongen elke dag 's morgens de wijdingsbijeekomst in de inrichtingskerk moet bijwonen. Zou hij nu ook verplicht worden op zondag tweemaal naar de kerk te gaan dan werd dit teveel van het goede. Dat „teveel” was er nu reeds en daarom dus de vrijheid naar de bioscoop te gaan op de dag des Heeren.

U ziet: Het nakomen van menselijke inzettingen is verplicht gesteld, wat God van ons vraagt behoeft niet zo nauw te worden genomen.

Wij hebben de verzuchting geslaakt: „Hadden we maar een eigen tehuis”!

Jan, een jongen van 12 jaar, is opgenomen in een andere inrichting. Deze voert niet het predicaat „christelijk”. Toen hij thuis weg moest werd hem door zijn moeder op het hart gedrukt: „Jan, denk er om, niet vergeten dagelijks in je bijbeltje te lezen”.

Overdag is hiervoor geen gelegenheid. Toen wij met hem spraken vertelde hij elke avond voor het slapen gaan, bij het nachtluchtje, een stuk te lezen uit de bijbel. Hij doet dit nu in alle eenzaamheid.

Deze haast steelse afzondering zal er in een eigen tehuis niet behoeven te zijn. Jan zal het daar veel gemakkelijker hebben, omdat er dagelijks gemeenschappelijk uit het Woord des Heeren zal worden gelezen, terwijl hij het alleen zeker niet bij een nachtpitje behoeft te doen. Het was overigens een verkwikking over deze dingen met hem te mogen praten, temeer omdat hij het zeker niet gemakkelijk heeft.

Is een eigen tehuis een overbodige luxe? Moeten wij Piet en Jan dan niet helpen? Zullen wij hen geen hand toesteken om te voorkomen dat zij in hun persoonlijke moeilijkheden niet geestelijk zullen ondergaan? U zult niet verlangen dat wij een antwoord op deze vragen geven. Het onze is er reeds in de plannen.

Voor het heden en de toekomst is de daad aan U. Hoe? Door snel en mild te geven.

de wil is er.

De vrouwenvereniging „Sola Gratia” te Velp hield een collecte voor het tehuis op de avond dat er een inleiding over „Kinderbescherming” werd gehouden.

De mannen willen voor de vrouwen niet onderdoen. De mannenvereniging „Calvijn” te Schiedam trad als eerste van alle andere mannenverenigingen naar voren door op zijn jaarvergadering eveneens een collecte te houden voor het bouwfonds van het eigen kindertehuis.

Wat deden de jongens in Overijssel? Op dankdag waren zij in vergadering bijeen. Een collecte voor de arbeid der Stichting bracht f 90,68 op.

Dan is er ook nog „Een gift van oma”, die zo blij is met de verjaardag van haar kleindochter dat zij voor het tehuis f 100,— stuurde. Alle oma's aanbevolen.

Deze spontane acties en ook de vele andere giften welke binnenkwamen, hebben ons zeer verblijd. Wie volgt hun voorbeeld? U weet: het kinderfeest van 5 december a.s. is niet ver meer. Wilt U de kinderen waarvoor wij zorgen verrassen? Stort dan Uw bijdrage op onderstaande postrekening.

Verantwoording tot en met 21 november 1961.

Ontvangen van kerken ..... f 116.889,67
Ontvangen van particulieren ..... f 22.024,84

Totaal ..... f 138.914,51

Postrekening nr 52325 t.n.v. „Stichting Gereformeerde Kinderbescherming” te Utrecht.

Drukkerij Steenberg
ZEIST - TELEFOON 03404 - 2452
★
Periodieken
Boekwerken
Handelsdrukkerij